

BOOK OF ABSTRACTS

COMPANY LAW

DIGITALISATION

civil capacity

Scientific-Practical Conference with International Participation

LEGAL ENTITY

BUSINESS

PUBLIC SERVICES

„ADAPTING PUBLIC SERVICES TO THE
TECHNOLOGICAL CHALLENGES AND TO THE
BUSINESS ENVIRONMENT EXPECTATIONS”,
the 4th edition”

December 13, 2024, Chisinau, Republic of Moldova.

Limited Liability Company (LLC) GLOBALIZATION European Directives

INTERNATIONALIZATION Corporate governance legal assistance

Chisinau, 2024

**Conferința științifico-practică cu participare internațională
„ADAPTAREA SERVICIILOR PUBLICE LA PROVOCĂRILE
TEHNOLOGICE ȘI LA AȘTEPTĂRILE
MEDIULUI DE AFACERI”, a 4-a ediție
*13 Decembrie 2024***

CULEGERE DE ABSTRACTE

***International Scientific and Practical Conference*
„ADAPTING PUBLIC SERVICES TO THE
TECHNOLOGICAL CHALLENGES AND TO THE BUSINESS
ENVIRONMENT EXPECTATIONS”, the 4th edition**

13 December 2024

BOOK OF ABSTRACTS

Chișinău, 2024

CZU 3(082)

A 42

COMITETUL DE ORGANIZARE

**al Conferinței științifico-practice cu participare internațională,
13 decembrie 2024**

Angela BELOBROV, Dr., conf. univ., Agenția Servicii Publice

Veaceslav ZAPOROJAN, Dr., conf. univ., ASEM

Alexandra TIGHINEANU, Dr., conf. univ., ASEM

Vladlen COJOCARU, Dr., conf. univ., ASEM

Maria GRÂU-PANȚUREAC, Dr., conf. univ., ASEM

Alina CODREANU, lect. univ., ASEM

Elena CIOCHINĂ, Dr., asist univ., ASEM

**DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA
MOLDOVA**

"Adaptarea serviciilor publice la provocările tehnologice și la așteptările mediului de afaceri", conferință științifico-practică cu participare internațională (4 ; 2024 ; Chișinău). Conferința științifico-practică cu participare internațională "Adaptarea serviciilor publice la provocările tehnologice și la așteptările mediului de afaceri", a 4-a ediție : 13 decembrie 2024 : Culegere de abstracte = International Scientific and Practical Conference "Adapting public services to the technological challenges and to the business environment expectations", the 4th edition : 13 December 2024 : Book of abstracts / comitetul științific: Alexandru Stratan [et al.]. – Chișinău : SEP ASEM, 2024. – 63 p. Antetit.: Instituția Publică "Agenția Servicii Publice", Academia de Studii Economice din Moldova. – În red. aut. – 50 ex.
ISBN 978-9975-167-88-8. – ISBN 978-9975-167-89-5 (PDF).

3(082)

A 42

ISBN 978-9975-167-89-5 (PDF).

© SEP al ASEM

COMITETUL ȘTIINȚIFIC
al Conferinței științifico-practice cu participare internațională,
13 decembrie 2024

Alexandru STRATAN, Dr. Habilit., membru correspondent AȘM, Rector, ASEM
Grigore BELOSTECINIC, Dr. Habilit., academician, ASEM
Angela CASIAN, Dr., conf.univ., ASEM
Victoria COCIUG, Dr., conf.univ., ASEM
Ludmila COBZARI, Dr. Habilit., prof.univ., ASEM
Veaceslav ZAPOROJAN, Dr., conf.univ., ASEM
Angela BELOBROV, Dr., conf.univ., ASEM
Alexandra TIGHINEANU, Dr., conf.univ., ASEM
Vladlen COJOCARU, Dr., conf.univ., ASEM
Adelina BÂCU, Dr., conf.univ., ASEM
Veronica GÂSCĂ, Dr., conf.univ., ASEM
Andrei NASTAS, Dr., conf.univ., ASEM
Iurie MIHALACHI, Dr. Habilit., conf. univ., ASEM
Diana BRAGOI, Secretar Științific al Senatului ASEM
Marina BAIEȘU, Dr., conf. univ., ASEM
SECRIERU Angela, Dr. Habilit., prof. univ., ASEM
Nicolae-Horia ȚIȚ, Dr., conf. univ., UAIC, Iași, România
NECHITA Elena, Prof., Dr., Universitatea Vasile Alecsandri din Bacau, România
BOTEZ Daniel, Prof., PhD. Universitatea Vasile Alecsandri din Bacau, România
Mariam VOSKANYAN, Dr. conf. univ, Russian-Armenian (Slavonic) University, Armenia
Fitim DEARI, PhD., South East European University Tetovo, Republic of Macedonia
Ecaterina GHERMAN, Ph.D., Higher School of Economics (Высшая школа экономики), Russia
Cosmin ȘERBANESCU, Institutul National de Control Intern din România
Florin Ion TEODORESCU, PhD. St. „Lucian Blaga” University of Sibiu, Romania
Liliana CONDRAȚCHI, scientific researcher, Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova.

PROGRAMUL

Ediției a IV-a a Conferinței Științifico-Practice cu Participare Internațională „ADAPTAREA SERVICIILOR PUBLICE LA PROVOCĂRILE TEHNOLOGICE ȘI LA AȘTEPTĂRILE MEDIULUI DE AFACERI”

13 decembrie 2024

Format de organizare: hibrid (cu prezența în persoană și on-line)
Locația: **Academia de Studii Economice din Moldova**, blocul A, **Glia Impact Hub**
str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 61, Chișinău

Link pentru conectare online: <https://meet.google.com/biv-zemg-nya>

9.30 – 10.00	Înregistrarea participanților, conectarea online	
	Cafeaua de bun venit	
10.00 – 10.30	Cuvânt de deschidere	
	Alexandru STRATAN , Rector Academia de Studii Economice din Moldova prof.univ., dr. hab. Angela BELOBROV Șef Departamentul Înregistrare și Licențiere a Unităților de Drept I.P. „Agenția Servicii Publice” Dr. în șt. Econ. Veaceslav ZAPOROJAN Decanul Facultății „Economie Generală și Drept” Doctor în drept. Conf. univ. Academia de Studii Economice din Moldova	
	SESIUNEA PLENARĂ	
	Moderator: Alexandra Tighineanu , Doctor în drept, conf.univ., Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova	
10.30 – 12.00	Iurie MIHALACHE , conferențiar universitar, doctor habilitat în drept, Academia de Studii Economice din Moldova	REFLECȚII ASUPRA LEGISLAȚIEI CARE REGLEMENTEAZĂ FORMA ELECTRONICĂ DE ÎNCHEIERE A ACTELOR JURIDICE
	Angela BELOBROV Șef Departamentul Înregistrare și Licențiere a Unităților de Drept, I.P. „Agenția Servicii Publice”, Dr. în șt. econ.	INOVAȚII, PROVOCĂRI ȘI PERSPECTE ÎN DOMENIUL ÎNREGISTRĂRII DE STAT A PERSOANELOR JURIDICE ȘI EMITERII DE ACTE PERMISIVE PENTRU PRACTICAREA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE ÎN CONTEXTUL ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ
	Semion RAIU , Șef adjunct al Direcției licențiere a unităților de drept, Șef al Secției licențiere a Departamentul Înregistrare și Licențiere a Unităților de Drept, I.P. „Agenția Servicii Publice”.	ANALIZA JURIDICĂ A CONVERGENȚEI ȘI DIVERGENȚEI PRINCIPILOR REGLEMENTĂRII SERVICIILOR ÎNTRE DIRECTIVA NR. 123/2006 ȘI LEGEA NR. 160/2011 PRIVIND REGLEMENTAREA PRIN AUTORIZARE A ACTIVITĂȚII DE ÎNTEPRINZĂTOR
	Alice STEFANESCU , Doctorandă, Academia de Studii Economice București, România	VALORIFICAREA TRANSFORMĂRII DIGITALE ÎN REVOLUȚIONAREA AUDITULUI RESURSELOR UMANE
	Alexandra TIGHINEANU , Doctor în drept, conf.univ.	RESPECTAREA DREPTULUI LA VIAȚĂ PRIVATĂ LA LOCUL DE MUNCĂ ÎN CONDIȚIILE DIGITALIZĂRII

	Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova	
12.00 – 13:00	Activități în secțiunile tematice conform programului conferinței	
13:00-13.30	Pauză de cafea și socializare	
13:30-16.30	Activități în secțiunile tematice conform programului conferinței	
16.30-17.00	Încheierea lucrărilor conferinței	

Secțiuni tematice:

Locația: **Academia de Studii Economice din Moldova**, blocul A, Glia Impact Hub
str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 61, Chișinău

12.00 – 13.00	Secțiunea științifică I: POLITICI, REGLEMENTĂRI CHEIE și SERVICII PUBLICE ÎN DOMENIILE INVESTIȚIILOR STRATEGICE DE SECTOR, CONTROLUL EXPORTURILOR, LICENȚIERE ȘI AUTORIZARE
Moderatori	Maria GRĂU-PANȚUREAC, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova Alexandru ARMEANIC, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

Locația: **Academia de Studii Economice din Moldova**, blocul A, Glia Impact Hub
str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 61, Chișinău

13.30 – 15.30	Secțiunea științifică II: DEZVOLTARE ECONOMICĂ DURABILĂ și AVANSĂRI ÎN DOMENIUL DREPTULUI COMPANIILOR ȘI GUVERNANȚEI CORPORATIVE: de la CADRUL DE REGLEMENTARE, SERVICII PUBLICE, UTILIZAREA RESURSELOR DIGITALE, SUPRAVEGHERE AML și CFT până la IMPLEMENTAREA MĂSURILOR RESTRICTIVE
Moderatori	Veronica GISCA, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova Alina CODREANU, doctorandă, lector universitar, Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

Locația: **Academia de Studii Economice din Moldova**, blocul A, Glia Impact Hub
str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 61, Chișinău

15:30 – 16:30	Secțiunea științifică III: ORGANIZAȚII NONPROFIT: de la REGLEMENTARE ȘI GUVERNARE la UTILITATE PUBLICĂ ȘI PERFORMANȚĂ SOCIALĂ
Moderator	Elena CIOCHINA, dr., lector univ., Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova Viorel SÎRGHII, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

Timp de prezentare în secțiuni – 10 min. Dezbateri – 5 min.

PROGRAMME

The 4th edition of the Scientific-Practical Conference with International Participation „ADAPTING PUBLIC SERVICES TO THE TECHNOLOGICAL CHALLENGES AND TO THE BUSINESS ENVIRONMENT EXPECTATIONS”

December 13, 2024

Organization format: mixed (physical presence and online)

Location: **Academy of Economic Studies of Moldova**, A building, Glia Impact Hub,
61, Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni street, Chişinău

Online login link: <https://meet.google.com/biv-zemg-nya>

9.30 – 10:00	Registration of the participants, connecting online	
	Welcome coffee	
10:00 – 10.30	Opening speech	
	<p>Alexandru STRATAN Ph.D., univ. prof. Rector Academy of Economic Studies of Moldova Angela BELOBROV, Head of Registration and Licensing of Law Units Department, Public Services Agency, Republic of Moldova Veaceslav ZAPOROJAN, Associate professor Ph.D. in Law Dean of the Faculty of Economics and Law Academy of Economic Studies of Moldova</p>	
PLENARY SESSION		
10.30 – 12.00	<p>Iurie MIHALACHE, Doctor Habilitatus in Law, Associate Professor, Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova</p>	<p>REFLECTIONS ON LEGISLATION GOVERNING THE ELECTRONIC FORM OF LEGAL ACTS</p>
	<p>Angela BELOBROV, Head of Registration and Licensing of Law Units Department, Public Services Agency, Republic of Moldova, PhD. in economics, assoc. prof..</p>	<p>INNOVATIONS, CHALLENGES AND PROSPECTS IN THE FIELD OF STATE REGISTRATION OF LEGAL ENTITIES AND THE ISSUANCE OF PERMISSIVE ACTS FOR THE PRACTICE OF ECONOMIC ACTIVITIES</p>
	<p>Semion RAIU, Deputy Head of the Licensing Department of Law Units, Head of the Licensing Section of the Department of Registration and Licensing of Law Units</p>	<p>LEGAL ANALYSIS OF THE CONVERGENCE AND DIVERGENCE OF SERVICE REGULATION PRINCIPLES BETWEEN DIRECTIVE NO. 123/2006 AND LAW NO. 160/2011 REGARDING THE REGULATION OF ECONOMIC ACTIVITIES THROUGH AUTHORIZATION</p>
	<p>Alice STEFANESCU, PhD Student, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania</p>	<p>LEVERAGING DIGITAL TRANSFORMATION TO REVOLUTIONIZE HUMAN RESOURCES AUDITING</p>

	Alexandra TIGHINEANU , PhD in law, assoc.prof., Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova	RESPECTING THE RIGHT TO PRIVACY AT THE WORKPLACE UNDER THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION
12.00 – 13:00	Activities in the thematic sessions according to the Program of the conference	
13:00-13.30	Coffee break and networking	
13:30-16.30	Activities in the thematic sessions according to the Program of the conference	
16.30-17.00	Closing the conference	

Thematic sessions:

Location: **Academy of Economic Studies of Moldova, A building, Glia Impact Hub**

12.00 – 13.00	Scientific Session I: POLICIES, KEY REGULATIONS and PUBLIC SERVICES IN AREAS OF STRATEGIC SECTOR INVESTMENTS, EXPORT CONTROL, LICENSING AND AUTHORIZATION
Moderators	Maria GRĂU-PANȚUREAC , PhD in law, assoc.prof., Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova Alexandru ARMEANIC , PhD in law, assoc.prof., Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

Location: **Academy of Economic Studies of Moldova, A building, Glia Impact Hub**

13.30 – 15.30	Scientific Session II: SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT and ADVANCEMENTS IN THE AREA OF COMPANY LAW AND CORPORATE GOVERNANCE: from REGULATORY FRAMEWORK, PUBLIC SERVICES, DIGITAL TOOL UTILISATION, AML and CFT SUPERVISION to IMPLEMENTATION OF RESTRICTIVE MEASURES
Moderators	Veronica GISCA , PhD in law, assoc.prof., Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova Alina CODREANU , PhD candidate, university lecturer, Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

Location: **Academy of Economic Studies of Moldova, A building, Glia Impact Hub**

15:30 – 16:30	Scientific Session III: NONPROFIT ORGANIZATIONS: from REGULATIONS AND GOVERNANCE to PUBLIC UTILITY AND SOCIAL PERFORMANCE
Moderators	Elena CIOCHINA , PhD, assoc.prof., Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova Viorel ȘIRGHI , PhD in law, assoc.prof., Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

Presentation time limits in sessions– 10 min. Debates – 5 min.

CUPRINS

I. POLICIES, KEY REGULATIONS and PUBLIC SERVICES IN AREAS OF STRATEGIC SECTOR INVESTMENTS, EXPORT CONTROL, LICENSING AND AUTHORIZATION.....	9
II. SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT and ADVANCEMENTS IN THE AREA OF COMPANY LAW AND CORPORATE GOVERNANCE: from REGULATORY FRAMEWORK, PUBLIC SERVICES, DIGITAL TOOL UTILISATION, AML and CFT SUPERVISION to IMPLEMENTATION OF RESTRICTIVE MEASURES.....	19
III. NONPROFIT ORGANIZATIONS: from REGULATIONS AND GOVERNANCE to PUBLIC UTILITY AND SOCIAL PERFORMANCE	61

I. POLICIES, KEY REGULATIONS and PUBLIC SERVICES IN AREAS OF STRATEGIC SECTOR INVESTMENTS, EXPORT CONTROL, LICENSING AND AUTHORIZATION

TREND OF EXPORTS OF GOODS FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE LENS OF THE FREE TRADE AGREEMENT WITH THE EUROPEAN UNION

Nadeja BERGHE, PhD, assoc.prof.

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

berghe.nadejda@ase.md

ORCID ID: 0000-0002-8263-1548

The Republic of Moldova enjoys an emerging market economy, being classified as an upper-middle-income country and having a high human development index. Due to the favorable climate and fertile land, the agricultural sector has long represented the largest share in the economy, currently being replaced by the services sector.

Agriculture plays an important role in the Moldovan economy and contributes over 12-13% to GDP. Agricultural production and processing generate approximately 50% of export revenues. Over 40.7% of the total land area is owned by 390,380 individual agricultural producers.

In 2021, over 60 percent of Moldova's exports went to European Union countries. At the same time, 45.3% of imports were made from the EU space. The total volume of exports in US dollars increased from 1.9 billion in 2015 to 2.8 billion in 2019. However, with the pandemic, exports decreased to 2.46 billion in 2020. However, in October 2021, our country had already recorded 2.45 billion dollars in exports.

If we analyze the statistical data on exports, except for 2015, after the theft of the billion and the depreciation of the national currency, but also the pandemic year 2020, the general trend of total exports is one of growth and in absolute terms. Accordingly, the Free Trade Agreement with the EU also allowed for the overall expansion of exports, despite the drastic decrease in the CIS markets, as a result of Russian trade restrictions and the war in Ukraine.

The value of Moldova's merchandise exports totaled \$4.04 billion in 2023, a 6.54% decrease compared to 2022, when the value of Moldova's merchandise exports was \$4.33 billion. Romania remains the main market for Moldovan goods, with a share of 32.1% of total exports. It is followed by Ukraine (7.5%), Germany (6.8%), Turkey (6.5%), Italy (5.6%), Czech Republic (5.0%), Poland (4.3%) and the USA (3.2%). Exports to Russia were 3%, and to Belarus – only 2.5%. Deliveries of goods to the CIS countries had a share of 6.9% of total exports (down by 2%), and a value of just over \$41 million (down by 31.4%).

Keywords: Exports, Free Trade Agreement, European Union, Moldova, Agriculture, International Trade

JEL classification Codes: F13, H32, P45

TENDINȚA EXPORTURILOR DE BUNURI DIN REPUBLICA MOLDOVA PRIN PRISMA ACORDULUI DE LIBER SCHIMB CU UNIUNEA EUROPEANĂ

Nadeja BERGHE, dr., conf.univ.,

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

berghe.nadejda@ase.md

ORCID ID: 0000-0002-8263-1548

Republica Moldova se bucură de o economie de piață emergentă, fiind clasificată drept o țară cu venituri medii-superioare și având un indice de dezvoltare umană ridicat. Datorită climei favorabile și a pământului fertil, ponderea maximă în economie a reprezentat-o mult timp sectorul agricol, în prezent fiind înlocuit de cel al serviciilor.

Agricultura joacă un rol important în economia Moldovei și contribuie cu peste 12 - 13% la PIB. Producerea și procesarea agricolă generează aproximativ 50% din veniturile parvenite din export. Peste 40,7% din suprafața totală de terenuri sunt în proprietatea a 390.380 de producători agricoli individuali.

În 2021, peste 60 la sută din exporturile Republicii Moldova mergeau către țările Uniunii Europene. Totodată, 45,3% din importuri au fost făcute din spațiul UE. Volumul total al exporturilor în dolari SUA a crescut de la 1,9 miliarde în 2015, la 2,8 miliarde în 2019. Însă, odată cu pandemia, exporturile au scăzut la 2,46 miliarde în 2020. Totuși, în luna octombrie 2021, țara noastră avea deja înregistrate 2,45 de miliarde de dolari la exporturi.

Dacă analizăm cifrele pe exporturi, exceptând anul 2015, după furtul miliardului și deprecierea monedei naționale, dar și anul pandemic 2020, tendința generală a exporturilor totale este una de creștere și în mărimi absolute. Respectiv, Acordul de Liber Schimb cu UE a permis și extinderea per total a exporturilor, în pofida scăderii drastice de pe piețele CSI, ca rezultat al restricțiilor comerciale rusești și al războiului din Ucraina.

Valoarea exporturilor de mărfuri din Moldova a totalizat 4,04 miliarde dolari în 2023 fiind înregistrată o reducere cu 6,54% comparativ cu 2022, când valoarea exporturilor de mărfuri din Moldova a fost de 4,33 miliarde dolari.

România rămâne în continuare principala piață de desfacere a mărfurilor moldovenești, cu o cotă de 32,1% din totalul exporturilor. Urmează Ucraina (7,5%), Germania (6,8%), Turcia (6,5%), Italia (5,6%), Cehia (5,0%), Polonia (4,3%) și SUA (3,2%). Exporturile în Rusia au fost de 3%, iar în Belarus – de numai 2,5%. Livrările de mărfuri în țările CSI au avut o cotă de 6,9% din totalul exporturilor (în scădere cu 2%), și o valoare de puțin peste 41 de milioane dolari (în scădere cu 31,4%).

Cuvinte-cheie: comerț internațional, export de bunuri, livrare de mărfuri, piața internațională, Acordul de Liber Schimb cu Uniunea Europeană

Clasificare JEL: F13, H32, P45

RESPECTING THE RIGHT TO PRIVACY AT WORK

Alexandra TIGHINEANU, PhD in law, assoc.prof.

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

alexandra.tighineanu@ase.md

ORCID ID: 0000-0002-3770-5501

The concept of private life is a widely recognized and established notion in the legislation of modern states for decades, aimed at protecting individuals from third-party intrusions into their personal space. Over time, the question of the value dimension of this concept has increasingly arisen, considering the evolution of legal relationships, the process of globalization, and the digitalization of everyday life.

The aspect of private life persists in most areas, both material and informational, with the workplace not being an exception in this regard.

Violations of the right to privacy and dignity can take many forms. These may arise from questions asked to employees or job seekers regarding their family situation or past, their associations, their opinions, their sexual orientation or behavior, their health or the health of family members, and how they spend their time outside the workplace. They may also arise from the temporary or permanent storage and processing of these data by the employer, from their exchange with third parties, and from their use for taking actions concerning employees.

Employee monitoring has been a sensitive topic for a long time in the European Union member states. The legislation of the Republic of Moldova contains modest regulations regarding the protection of employees' right to privacy. This right is reflected in Article 91 of the Labor Code, which stipulates that the employer is not entitled to obtain and process data related to the employee's political and religious beliefs or their private life. In cases provided by law, the employer may request and process data about the employee's private life only with their written consent.

Keywords: Private life, work place, employee, employer.

JEL Classification Codes: K24, K31, K36.

RESPECTAREA DREPTULUI LA VIAȚĂ PRIVATĂ LA LOCUL DE MUNCĂ

Alexandra TIGHINEANU, Doctor în drept, conf.niv.

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

alexandra.tighineanu@ase.md

ORCID ID: 0000-0002-3770-5501

Conceptul de viață privată este o noțiune general recunoscută și consacrată de zeci de ani în legislațiile statelor moderne, care are drept scop protecția persoanei contra implicațiilor din partea terților asupra spațiului personal. Odată cu trecerea timpului, tot mai des apare întrebarea referitor la dimensiunea valorică a acestui concept, având în vedere evoluția raporturilor juridice, procesul globalizării și digitalizării vieții cotidiene.

Aspectul vieții private persistă în majoritatea spațiilor atât materiale cât și informaționale, iar locul de muncă nefiind o excepție în acest sens.

Încălțările dreptului la viață privată și la demnitate pot lua forme foarte diverse. Acestea pot rezulta din întrebările adresate angajaților sau persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă cu privire la situația lor familială sau la trecutul lor, la asociații lor, la opiniile lor, la orientarea sau

comportamentul lor sexual și la sănătatea lor sau a membrilor familiei lor și la modul în care își petrec timpul în afara locului de muncă. Acestea pot rezulta, de asemenea, din stocarea, temporară sau permanentă, și prelucrarea acestor date de către patron, din schimbul lor cu terți și din utilizarea lor în scopul luării de măsuri cu privire la angajați.

Monitorizarea salariatilor a constituit un subiect sensibil de multă vreme în statele membre ale Uniunii Europene.

Legislația Republicii Moldova conține reglementări modeste în materia protecției dreptului la viața privată a salariatului. Acest drept este reflectat în articolul 91 din Codul muncii, care prevede că: angajatorul nu este în drept să obțină și să prelucreze date referitoare la convingerile politice și religioase ale salariatului, precum și la viața privată a acestuia. În cazurile prevăzute de lege, angajatorul poate cere și prelucra date despre viața privată a salariatului numai cu acordul scris al acestuia.

Cuvinte-cheie: viață privată, loc de muncă, salariat, angajator.

Coduri JEL: K24, K31, K36.

LEGAL ANALYSIS OF THE CONVERGENCE AND DIVERGENCE OF SERVICE REGULATION PRINCIPLES BETWEEN DIRECTIVE NO. 123/2006 AND LAW NO. 160/2011 REGARDING THE REGULATION OF ECONOMIC ACTIVITIES THROUGH AUTHORIZATION

Semion RAIU

Deputy Head of the Licensing Department of Law Units, Head of the Licensing Section of the Department of Registration and Licensing of Law Units
e-mail: semion.raiu@asp.gov.md

This study provides a comprehensive examination of the fundamental principles found in Directive 123/2006 on services in the internal market of the European Union and Law 160/2011 of the Republic of Moldova regarding the regulation of economic activities through authorization. It highlights both the similarities and discrepancies between these two regulations, with a particular focus on their implications for the creation of an optimized economic environment characterized by transparency, equity, and competitiveness. Through a comparative and normative approach, the study analyzes the impact of these principles on both domestic and international legal structures, as well as the potential for aligning Moldovan legislation with European standards, in order to facilitate more efficient economic integration. The Directive 123/2006 on services in the internal market, known as the "Services Directive," represents a key instrument in the European Union's economic policy, with the primary goal of opening the internal service market, removing administrative barriers, and ensuring the free movement of service providers within Member States. Under this directive, three cardinal principles are established: non-discrimination, necessity, and proportionality, which form the basis of a coherent regulatory framework intended to strike a balance between protecting fundamental rights and fostering a free business environment. In contrast, Law 160/2011 of the Republic of Moldova regulates entrepreneurial activities through a distinct set of principles, such as equality of rights, decision-making transparency, and tacit approval, which also aim to create an effective and fair regulatory framework for local economic actors. The comparative analysis of these legal frameworks highlights both the evident convergences between them and the intrinsic particularities determined by the specific legal and economic context of each jurisdiction.

Keywords: Principles of Service Regulation, Non-discrimination, Proportionality, Necessity, Equality of Rights, Legal Convergence, Legal Divergence, Free Movement of Services. Regulatory Framework Competitiveness, Administrative Barriers

JEL Classification Codes:K20, K33,F15,L51,O19,O52

**ANALIZA JURIDICĂ A CONVERGENȚEI ȘI DIVERGENȚEI PRINCIPILOR
REGLEMENTĂRII SERVICIILOR ÎNTRE DIRECTIVA NR. 123/2006 ȘI LEGEA NR.
160/2011 PRIVIND REGLEMENTAREA PRIN AUTORIZARE A ACTIVITĂȚII DE
ÎNȚREPRINZĂTOR**

Semion RAIU,

Șef adjunct al Direcției licențiere a unităților de drept, Șef al Secției licențiere a Departamentului
înregistrare și licențiere a unităților de drept
e-mail: semion.raiu@asp.gov.md

Studiul de față propune o examinare exhaustivă a principiilor fundamentale regăsite în Directiva nr. 123/2006 privind serviciile pe piața internă a Uniunii Europene și Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, subliniind atât similitudinile, cât și discrepanțele dintre aceste două reglementări, cu o atenție specială asupra implicațiilor acestora asupra construcției unui mediu economic optimizat, caracterizat prin transparență, echitate și competitivitate. Printr-o abordare comparativă și normativă, se analizează impactul acestor principii asupra structurilor juridice interne și internaționale, precum și asupra posibilităților de aliniere a legislației moldovenești la standardele europene, în scopul facilitării unei integrări economice mai eficiente. Directiva nr. 123/2006 privind serviciile pe piața internă, cunoscută sub denumirea de „Directiva Servicii”, reprezintă un instrument fundamental în cadrul politicii economice a Uniunii Europene, având ca scop principal deschiderea pieței interne a serviciilor, eliminarea barierelor administrative și garantarea circulației libere a prestatorilor de servicii în cadrul statelor membre. Conform acestei directive, se impun trei principii cardinal: nediscriminarea, necesitatea și proporționalitatea, care constituie fundamentul unui cadru normativ coerent, destinat să asigure un echilibru între protecția drepturilor fundamentale și promovarea unui mediu de afaceri liber. În contrast, Legea nr. 160/2011 din Republica Moldova reglementează activitățile economice ale întreprinzătorilor printr-un ansamblu distinct de principii, cum ar fi egalitatea în drepturi, transparența decizională și aprobarea tacită, care urmăresc, de asemenea, crearea unui cadru de reglementare eficient și echitabil pentru actorii economici locali. Analiza comparativă a acestor reglementări juridice evidențiază atât convergențele evidente între acestea, cât și particularitățile intrinseci determinate de contextul juridic și economic specific fiecărei jurisprudențe.

Cuvinte-cheie: Principii de reglementare a serviciilor, Nediscriminare, Proporționalitate, Necesitate, Egalitatea în drepturi, Convergență juridică, Divergență juridică, Libera circulație a serviciilor, Cadru normativ, Competitivitate, Bariere administrative.

Coduri JEL: K20, K33,F15,L51,O19,O52

MODERNIZING PUBLIC SERVICES TO TECHNOLOGICAL CHALLENGES, CITIZENS' EXPECTATIONS AND THE BUSINESS ENVIRONMENT.

Sergiu COJOCARU, PhD. student

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

e-mail: cojocaru.s@gmail.com

ORCID: 0009-0002-9357-243X

Modern digitalization sets the Government and public authorities of the Republic of Moldova tasks regarding the adaptation of public services to the constantly evolving technological landscape and to the requirements of the modern business environment for the efficiency and responsiveness of services. The achievement of these tasks establishes the key strategies necessary for this purpose, which we have exposed in this research.

We have established the need to develop online and easy-to-use platforms for citizens and businesses to access services 24/7. Implementing and promoting e-government services to streamline public service delivery processes such as granting licenses, permits and tax returns through digital channels. Data analysis through these procedures is necessary to identify trends, optimize resource allocation and improve service delivery, to adopt cloud solutions to improve flexibility and cost efficiency, but also to protect sensitive information, preventing cyber-attacks.

The focus on citizens and businesses sets the task for public services to ensure that portals and applications have a user-friendly design with intuitive interfaces, personalized services adapted to individual needs and preferences, proactive communication and clear instructions.

Collaboration between institutions and public-private partnerships are also important to improve some segments in capitalizing on their expertise and resources. Collaboration between government agencies needs to be encouraged to avoid duplication and improve efficiency.

Developing skills and strengthening capacities for digital education, which would allow the effective application of technological advances. The achievement of these tasks is possible by reviewing and updating the regulatory framework to support digital transformation.

Keywords: modern digitalization, public services, e-government, digital transformation, public-private partnerships, public administration, data protection, digital education.

JEL Classification Codes: H83,O38, L86, O33, K23, M15.

MODERNIZAREA SERVICIILOR PUBLICE LA PROVOCĂRILE TEHNOLOGICE, AȘTEPTĂRILE CETĂȚENILOR ȘI MEDIULUI DE AFACERI.

Sergiu COJOCARU, doctorand

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

e-mail: cojocaru.s@gmail.com

ORCID: 0009-0002-9357-243X

Digitalizarea modernă stabilește Guvernului și autorităților publice din Republica Moldova sarcini privind adaptarea serviciilor publice la peisajul tehnologic în continuă evoluție și la cerințele mediului de afaceri modern pentru eficientizarea și receptivitatea serviciilor. Realizarea acestor sarcini stabilește strategiile cheie necesare în acest scop, la care ne-am expus în prezenta cercetare.

Am stabilit necesitatea de a dezvolta platforme online și ușor de utilizat pentru ca cetățenii și întreprinderile să acceseze servicii 24/7. Implementarea și promovarea serviciilor de e-guvernare

pentru a eficientiza procesele de prestare a serviciilor publice precum acordarea de licențe, permise și declarații fiscale prin canale digitale. Analiza datelor prin aceste proceduri este necesară pentru a identifica tendințele, optimizarea alocării resurselor și îmbunătățirea furnizării serviciilor, pentru adoptarea soluțiilor cloud pentru a îmbunătăți flexibilitatea și eficiența costurilor, dar și pentru a proteja informațiile sensibile, prevenind atacurile cibernetice.

Accentul centrat pe cetățeni și afaceri stabilește serviciilor publice sarcina ca portalurile și aplicațiile să dispună de un design ușor de utilizat cu interfețe intuitive, servicii personalizate adaptate la nevoile și preferințele individuale, comunicare proactivă și instrucțiuni clare.

Colaborarea între instituții și parteneriate public-private sunt și ele importante pentru a îmbunătăți unele segmente la valorificarea expertizei și resursele lor. Este necesar de a încuraja colaborarea între agențiile guvernamentale pentru a evita dublarea și pentru a îmbunătăți eficiența.

Dezvoltarea competențelor și consolidarea capacităților pentru educația digitală, ce ar permite aplicarea eficientă a progreselor tehnologice. Realizarea acestor sarcini este posibilă prin revizuirea și actualizarea cadrului normativ pentru a sprijini transformarea digitală.

Cuvinte-cheie: digitalizare modernă, servicii publice, e-guvernare, transformare digitală, parteneriate public-private, administrare publică, protecția datelor, educație digitală.

Coduri JEL: H83, O38, L86, O33, K23, M15

SCREENING OF INVESTMENTS OF IMPORTANCE FOR STATE SECURITY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Ion IORDACHI

Head of the Investments and Strategic Goods Directorate, Public Services Agency
ion.iordachi@asp.gov.md

Olga NEGOIȚĂ

Coordinator Specialist, Strategic Investments Section, Public Services Agency
olga.negoita@asp.gov.md

The implementation of the mechanism for screening investments of national importance in the Republic of Moldova has represented a crucial step in protecting the state's security and ensuring a secure investment framework. This mechanism, regulated by Law no. 174/2021 on the mechanism for examining investments of importance to state security, establishes the legal and procedural framework for evaluating investment activities carried out in areas considered critical for state security, such as infrastructure, energy, cybersecurity, or strategic natural resources. Its purpose is to protect investments made in areas of importance to state security and to increase the transparency of such investments.

The mechanism is a recent one, implemented starting in 2023, and is a completely new model both for the Republic of Moldova and for the Eastern Partnership countries. Therefore, its implementation involves specific challenges, including adaptation to the national context and alignment with EU practices.

The screening procedure is managed by the Council for Promoting National Importance Investment Projects (hereinafter referred to as the Council), which operates under Government Decision no. 585 of 2016. The purpose of the Council is to analyze each investment project that falls under the scope of Law no. 174/2021 and decide whether it affects the state's security/cybersecurity, including the country's ability to supply itself with production resources. The institutional specificity of the Council

is that it is chaired by the Prime Minister of the Republic of Moldova, a unique practice compared to other countries. This highlights the strategic importance given to investments of national importance at the highest level – governmental.

The Public Services Agency (ASP), through the Investments and Strategic Goods Directorate, provides the Secretariat of the Council and manages both the investment screening process and the authorization of dual-use goods trade. This unified structure is a specific feature of the Republic of Moldova, as in the EU these functions are separated and managed by distinct bodies, such as the Competition Council and specific authorities for dual-use goods trade, which results in a more bureaucratic process for exchanging information and data. The Republic of Moldova has the shortest period dedicated to the screening process – 45 days, compared to 60/90 days in EU member states.

In the European Union, screening of foreign direct investment (FDI) is provided for by Regulation (EU) 2019/452, which establishes a legal framework for examining investments from the perspective of security and public order. Although the Republic of Moldova is making continuous efforts to align its national legislation with EU standards, with the primary objective of aligning with European practices and values, there are still points of convergence and differences between the screening mechanism applied in the Republic of Moldova and that in the EU.

The Republic of Moldova approaches some practices in a way that is adapted to its local specifics, considering the country's sensitive geopolitical context dictated by its proximity to conflict zones and related security risks. For example, the principle of retroactivity is applicable (only valid for Germany, the Netherlands, and the USA), which allows for the evaluation of transactions made prior to the law coming into force. This is less common in European practice, but is still maintained and adapted to the local specifics of each EU country.

Although the mechanism for screening foreign direct investments is still in its early stages, it outlines clear directions for its development. One of the major trends is the expansion of the areas covered by this mechanism, with the goal of including a greater number of strategic sectors under the screening process. This expansion reflects the need to ensure enhanced protection of state security, considering current vulnerabilities and emerging risks, while also strengthening the principle of non-detriment to state security.

Additionally, there is consideration of introducing stricter sanctions to discourage non-compliance with the legal framework. Implementing more severe punitive measures would contribute to increasing the efficiency of the mechanism, sending a clear signal that any violation will be treated seriously.

In parallel, the Republic of Moldova demonstrates a constant interest in aligning with international standards, particularly those of the European Union, which serves as a reference point in this field, and has already begun collaborating with relevant institutions to exchange experiences and enhance institutional capacity.

Keywords: screening, foreign direct investments, investments of importance for state security.

JEL Classification Codes: H83,O38, L86, O33, K23, M15.

SCREENINGUL INVESTIȚIILOR DE IMPORTANȚĂ PENTRU SECURITATEA STATULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Ion IORDACHI

Șef al Direcției investiții și mărfuri strategice, Agenția Servicii Publice
ion.iordachi@asp.gov.md

Olga NEGOIȚĂ

specialist coordonator, Secția Investiții Strategice, Agenția Servicii Publice
olga.negoita@asp.gov.md

Implementarea mecanismului de screening al investițiilor de importanță națională în Republica Moldova a reprezentat un pas esențial în protejarea securității statului și asigurarea unui cadru investițional sigur. Acest mecanism, reglementat prin Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului, stabilește cadrul legal și procedural pentru evaluarea activităților investiționale desfășurate în domenii considerate critice pentru securitatea statului, precum infrastructura, energia, securitatea cibernetică sau resursele naturale strategice. Scopul său constă în protecția investițiilor realizate în domeniile de importanță pentru securitatea statului și creșterea transparenței investițiilor de importanță pentru securitatea statului.

Mecanismul este unul recent, aplicat începând cu anul 2023, fiind un model absolut nou atât pentru Republica Moldova, cât și pentru țările Parteneriatului Estic. Prin urmare, implementarea sa presupune provocări specifice, inclusiv adaptarea la contextul național și armonizarea cu practicile UE.

Procedura de screening este gestionată de Consiliul pentru promovarea proiectelor investiționale de importanță națională (în continuare Consiliu), care funcționează în baza Hotărârii Guvernului nr. 585 din 2016. Scopul Consiliului este de a analiza fiecare proiect investițional care cade sub incidența Legii nr.174/2021 și de a decide dacă aceasta afectează sau nu securitatea statului/ securitate cibernetică, inclusiv capacitatea de aprovizionare a statului cu resurse de producție. Particularitatea instituțională a Consiliului constă în faptul că acesta este prezidat de Prim-ministrul Republicii Moldova, o practică unică în comparație cu alte state. Acest aspect subliniază importanța strategică acordată investițiilor de importanță națională la cel mai înalt nivel -governamental.

Agenția Servicii Publice (ASP), prin intermediul Direcției investiții și mărfuri strategice, asigură Secretariatul Consiliului și gestionează atât procesul de screening al investițiilor, cât și autorizarea comerțului mărfurilor cu dublă destinație. Această structură unitară este un element specific Republicii Moldova, întrucât în UE aceste funcții sunt separate și gestionate de organisme distincte, cum ar fi Consiliul Concurenței și autorități specifice privind comerțul mărfurilor cu dublă destinație - iar drept rezultat, este birocratizat procesul de schimb de informații și date. Republica Moldova deține cel mai restrâns termen dedicat procesului de screening -45 zile, comparativ cu 60/90 de zile la nivelul țărilor membre UE.

În Uniunea Europeană, screeningul investițiilor străine directe (ISD) este prevăzut de Regulamentul (UE) 2019/452, care stabilește un cadru legal pentru examinarea investițiilor din perspectiva securității și ordinii publice. Deși Republica Moldova depune eforturi constante pentru armonizarea legislației naționale la standardele Uniunii Europene, având ca obiectiv principal alinierea la practicile și valorile europene, există totuși puncte de convergență și diferențe între mecanismul de screening aplicat în Republica Moldova și cel din UE.

Republica Moldova abordează unele practici într-un mod adaptat specificului local, având în vedere contextul geopolitic sensibil al țării dictat de proximitatea față de zone de conflict și riscurile de securitate aferente. De exemplu, este aplicabil principiul retroactivității (valabil doar pentru Germania, Olanda și U.S.A.), ceea ce permite evaluarea tranzacțiilor realizate anterior intrării în

vigoare a legii, un aspect mai puțin întâlnit în practica europeană, dar totuși păstrat și adaptat la specificul local al fiecărei țări din UE.

Mecanismul de screening al investițiilor străine directe, deși se află într-o etapă incipientă, conturează direcții clare pentru dezvoltarea acestuia. Una dintre tendințele majore este extinderea domeniilor acoperite de acest mecanism, cu scopul de a include un număr mai mare de sectoare strategice sub incidența screeningului. Această extindere reflectă necesitatea de a asigura o protecție sporită securității statului, având în vedere vulnerabilitățile actuale și riscurile emergente, consolidând totodată principiul neprejudicierii securității statului.

De asemenea, se analizează introducerea unor sancțiuni mai stricte menite să descurajeze nerespectarea cadrului legal. Implementarea unor măsuri punitive mai severe ar contribui la creșterea eficienței mecanismului, oferind un semnal clar că orice încălcare va fi tratată cu seriozitate.

În paralel, Republica Moldova manifestă interes constant pentru alinierea la standardele internaționale, în special la reglementările Uniunii Europene, care reprezintă un punct de referință în acest domeniu, începând deja colaborarea cu instituții din domeniu în vederea schimbului de experiență și creșterii capacității instituționale.

Keywords: screening, investiții străine directe, investiții de importanță pentru securitatea statului.

Clasificare JEL: H83, O38, L86, O33, K23, M15.

II. SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT and ADVANCEMENTS IN THE AREA OF COMPANY LAW AND CORPORATE GOVERNANCE: from REGULATORY FRAMEWORK, PUBLIC SERVICES, DIGITAL TOOL UTILISATION, AML and CFT SUPERVISION to IMPLEMENTATION OF RESTRICTIVE MEASURES

REFLECTIONS ON LEGISLATION GOVERNING THE ELECTRONIC FORM OF LEGAL ACTS

Iurie MIHALACHE, Doctor Habilitatus in Law, Associate Professor,

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

mihalacheiurie@yahoo.com

ORCID ID: 0000-0002-7474-7487

The transition to the digital era necessitates the creation of trusted services that contribute to the development of electronic economic activities, the acceleration of the execution of legal relations, and the debureaucratization of public services. To this end, and for rapid and efficient information exchange, the mechanism of concluding legal acts in electronic form, using electronic means and electronic signatures, has been developed. Contractual relationships formed online have become a subject of scientific research not only for lawyers. The main issues that have sparked interest among scholars and practitioners relate to understanding the legal framework and solving practical problems that arise.

The legal act in electronic form is a type of legal act in standard form, representing a manifestation of will made with the intent to produce legal effects, such as creating, modifying, or extinguishing legal relationships between natural and/or legal persons. The Civil Code of the Republic of Moldova establishes that legal acts are in electronic form if they are contained in an electronic document. The types of electronic signatures that can be applied to an electronic document, their level of protection, and their legal value are determined by law (Art. 318, para. 2, Civil Code).

The types of electronic signatures, their principles, and mechanisms of use are outlined in the Law of the Republic of Moldova on Electronic Identification and Trusted Services (No. 124/2022). A legal act in electronic form is equivalent to a written legal act if it bears the qualified advanced electronic signature of the person concluding the act, as well as in other cases provided by law (Art. 318, para. 3, Civil Code). The qualified advanced electronic signature has the same legal value as a handwritten signature.

The degree of protection for the qualified advanced electronic signature to ensure its equivalence to a handwritten signature on paper is determined by the competent authority. Proving legal acts in electronic format is somewhat more challenging due to the absence of a durable medium, such as paper.

Keywords: Electronic Legal Acts, Electronic Signatures, Civil Code, Trusted Services, Legal Framework, Digital Transformation

JEL Classification Codes: K12, K24, O33, L86

REFLECȚII ASUPRA LEGISLAȚIEI CARE REGLEMENTEAZĂ FORMA ELECTRONICĂ DE ÎNCHEIERE A ACTELOR JURIDICE

Iurie MIHALACHE, conferențiar universitar, doctor habilitat în drept
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova
mihalacheiurie@yahoo.com

ORCID ID:0000-0002-7474-7487

Tranziția în era digitală presupune crearea unor servicii de încredere care să contribuie la dezvoltarea activității economice electronice, a accelerării perfectării unor raporturi juridice, precum și la debirocratizarea serviciilor publice. În acest scop, dar și pentru schimbul de informații rapid și eficient a fost conceput mecanismul încheierii actelor juridice în formă electronică, prin mijloace electronice și cu utilizarea semnăturii electronice. Relațiile contractuale care iau naștere în mediul online au devenit obiect de cercetare științifică nu doar pentru juriști. Problemele de bază care au trezit interesul doctrinarilor și practicienilor se referă la înțelegerea cadrului normativ și la modul de soluționare a problemelor practice care apar. Actul juridic în formă electronică este o varietate a actului juridic în forma tip, fiind o manifestare de voință făcută cu intenția de a produce efecte juridice, respectiv de a naște, modifica ori stinge raporturi juridice între persoane fizice și/sau juridice. Codul civil al R.M. stabilește că actele juridice poartă forma electronică dacă se cuprind într-un document electronic. Tipurile de semnături electronice care pot fi aplicate unui document electronic, gradul de protecție al fiecărui tip și valoarea sa juridică sunt determinate prin lege (art.318 alin.(2) Cod civil). Tipurile de semnături electronice, principiile și mecanismele de utilizare ale acestora sunt prevăzute în

Legea R.M. privind identificarea electronică și serviciile de încredere (nr.124/2022). Actul juridic în formă electronică este echivalent cu actul juridic în formă scrisă dacă poartă semnătura electronică avansată calificată a persoanei care încheie actul, precum și în alte cazuri prevăzute de lege (art.318 alin.(3) Cod civil). Semnătura electronică avansată calificată are aceeași valoare juridică ca și semnătura olografă. Modalitatea în care se asigură gradul de protecție a semnăturii electronice avansate calificate pentru echivalarea acesteia cu semnătura olografă aplicată pe hârtie se stabilește de autoritatea competentă. Dovada actelor juridice în format electronic este ceva mai dificil de realizat din cauza absenței suportului durabil, pe hârtie.

Cuvinte-cheie: acte juridice electronice, semnături electronice, Codul Civil, servicii de încredere, cadrul normativ, transformare digital

JEL Classification Codes: K12, K24, O33, L86.

ADAPTATION OF PUBLIC SERVICES TO THE TRANSFORMATIONS OF THE DIGITAL ECONOMY AND BUSINESS ENVIRONMENT

Veaceslav ZAPOROJAN,
associate professor, doctor of law,
Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova
zaporojan.veaceslav@ase.md
ORCID ID: 0000-0002-8906-9789

The digitalization of the economy sets important tasks for the development of society and the business environment. This is possible by improving the national regulatory framework and public services

for the modernization of the business environment infrastructure through ICT services and e-commerce. The central public authorities of the Republic of Moldova have developed a series of normative acts for this purpose, such as the Government Strategy for the Digital Transformation of the Republic of Moldova for 2023-2030. The national regulatory framework for the development of the state's capacity for integration into the digital single market, according to the digital compass of the European Union, has established the need to improve the population with digital skills, attract highly qualified specialists in this field to create a more resilient and secure digital infrastructure. These directions of economic development are possible through the digital transformation not only of the business environment, but also of public services by integrating them into the digital single market of the European Union.

Public services from local to national need to be guided by the Digital Economy and Society Index, applied within the European Union, but adapted to the national needs and customs of the Republic of Moldova to attract economic and social investments. To this end, it is necessary to involve the business environment, the academic community and civil society in these activities for a more efficient and sustainable digital transformation.

Keywords: digitalization, economy, regulatory framework, public services, business environment, ICT services, e-commerce, digital transformation, digital single market, European Union, digital skills, digital infrastructure, resilience, Digital Economy and Society Index, investments, Republic of Moldova

JEL Classification Codes: O33, O38,H83,F15,L86

ADAPTAREA SERVICIILOR PUBLICE LA TRANSFORMĂRILE ECONOMIEI DIGITALE ȘI MEDIULUI DE AFACERI

Veaceslav ZAPOROJAN,
conf. univ, doctor în drept
zaporojan.veaceslav@ase.md
ORCID ID:0000-0002-8906-9789

Digitalizarea economiei stabilește sarcini importante pentru dezvoltarea societății și mediului de afaceri. Aceasta este posibil prin perfecționarea cadrului normativ național și a serviciilor publice pentru modernizarea infrastructurii mediului de afaceri prin serviciile TIC și comerțul electronic. Autoritățile publice centrale din Moldova au elaborat o serie de acte normative în acest scop, precum Strategia Guvernului de transformare digitală a Republicii Moldova pentru 2023-2030. Cadrul normativ național, pentru dezvoltarea capacității statului de integrare în piața unică digitală, conform busolei digitale a Uniunii Europene a stabilit necesitatea perfecționării populației cu competențe digitale, atragerea specialiștilor de înaltă calificare în acest domeniu pentru crearea unei infrastructuri digitale mai rezistente și sigure. Aceste direcții de dezvoltare a economiei sunt posibile prin transformarea digitală nu numai al mediului de afaceri, dar și a serviciilor publice prin integrarea acestora în piața unică digitală a Uniunii Europene.

Serviciile publice de la cele locale până la cele naționale e necesar să se conducă de Indicele economiei și societății digitale, aplicat în cadrul Uniunii Europene, dar adaptat la necesitățile și cutumele naționale ale R. Moldova pentru atragerea investițiilor economice și sociale. În acest scop este necesar să fie atrase în aceste activități mediul de afaceri, comunitatea academică și societatea civilă pentru o mai eficientă și durabilă transformare digitală.

Cuvinte-cheie: digitalizare, economie, cadrul normativ, serviciile publice, mediul de afaceri, serviciile TIC, comerț electronic, transformare digitală, piața unică digitală, Uniunea Europeană, competențe digitale, infrastructură digitală, reziliență, Indicele Economiei și Societății Digitale, investiții, Republica Moldova

Coduri JEL: O33, O38, H83, F15, L86.

CUSTOMS TARIFF AS THE MAIN INSTRUMENT FOR IMPLEMENTING TARIFF REGULATION OF IMPORT-EXPORT OPERATIONS

Vladlen COJOCARU, Phd., Assoc. Prof.,

Viorel SÎRGHII, Phd., Assoc. Prof.

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

vladlen.cojocaru@ase.md, sirghii.viorel@ase.md

ORCID ID: 0009-0001-8651-260X

The article presents the customs tariff as the main regulatory instrument in international trade, with a special emphasis on import-export operations and customs procedure, examining the role and functions of the customs tariff, emphasizing its importance in protecting domestic industry, generating income for the state and balancing the trade balance. The functions of the tariff are presented, including fiscal, protective, regulatory and trade-political, explaining how they contribute to supporting the national economy.

Tariff regulations play a significant role in international trade, influencing the flow of goods between countries and contributing to shaping global and local economies. The customs tariff is a tax imposed on the import of goods, with the aim of protecting national industries, the producer and the domestic market, generating income for the state and regulating the trade balance.

The main function of tariff regulations is to protect domestic industry from foreign competition, by imposing import tariffs. This is possible when the government tries to make foreign products more expensive and therefore encourage consumers to choose domestic products. This protectionist aspect helps to maintain jobs and support the national economy.

Tariffs are also an important source of revenue, especially in developing countries. This is especially evident in countries where tariff revenues can represent a significant proportion of the national budget.

Tariff regulations can help reduce a country's trade deficit by influencing the costs of imported products. By adjusting tariffs, the government can moderate imports and encourage exports, thus contributing to a more balanced trade balance.

Keywords: customs tariff, import-export, customs procedure, trade, revenues, market protection

JEL Classification Codes: F13, H21, K34, L51

TARIFUL VAMAL CA PRINCIPAL INSTRUMENT DE IMPLEMENTARE A REGLEMENTĂRII TARIFARE A OPERAȚIUNILOR DE IMPORT-EXPORT

Vladlen COJOCARU, conf.univ., dr.,

Viorel SÎRGHII, conf.univ., dr.

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

vladlen.cojocar@ase.md , sirghii.viorel@ase.md

ORCID ID: 0009-0001-8651-260X

Articolul prezintă tariful vamal ca principal instrument de reglementare în comerțul internațional, cu un accent special pe operațiunile de import-export și procedura vamală, examinând rolul și funcțiile tarifului vamal. Este subliniată importanța acestuia în protejarea industriei interne, generarea de venituri pentru stat și echilibrarea balanței comerciale. Sunt prezentate funcțiile tarifului, inclusiv cele fiscale, protective, reglementative și politico-comerciale, explicând modul în care acestea contribuie la sprijinirea economiei naționale.

Reglementările tarifare joacă un rol semnificativ în comerțul internațional, influențând fluxul de mărfuri între țări și contribuind la modelarea economiilor globale și locale. Tariful vamal reprezintă o taxă impusă asupra importului de mărfuri, având scopul de a proteja industriile naționale, producătorii și piața internă, de a genera venituri pentru stat și de a reglementa balanța comercială.

Funcția principală a reglementărilor tarifare este de a proteja industria internă de concurența externă, prin impunerea unor tarife pe importuri. Acest lucru este posibil atunci când guvernul încearcă să facă produsele străine mai scumpe și, astfel, să încurajeze consumatorii să opteze pentru produse interne. Acest aspect protecționist contribuie la menținerea locurilor de muncă și la sprijinirea economiei naționale.

De asemenea, tarifele reprezintă o sursă importantă de venituri, în special în țările în curs de dezvoltare, unde veniturile din tarife pot reprezenta o proporție semnificativă din bugetul național.

Reglementările tarifare pot contribui la reducerea deficitului comercial al unei țări prin influențarea costurilor produselor importate. Prin ajustarea tarifelor, guvernul poate modera importurile și încuraja exporturile, contribuind astfel la o balanță comercială mai echilibrată.

Cuvinte-cheie: tarif vamal, import-export, procedură vamală, comerț, venituri, protecția pieței

Clasificare JEL: F13, H21, K34, L51

THE CURRENT STATUS, PROGRESS, AND PERSPECTIVES OF THE STATE REGISTRATION BODY FOR LEGAL ENTITIES IN THE CONTEXT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA'S ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION

Angela BELOBROV, PhD. in economics, assoc. prof.,

Head of Registration and Licensing of Law Units Department,

Public Services Agency, Republic of Moldova

angela.belobrov@asp.gov.md, belobrov.a@ase.md

ORCID ID: 0009-0009-8981-3772

Currently, the Republic of Moldova is undergoing the second stage of the European Union accession negotiations, known as the bilateral screening phase, which will continue until November 2025. The primary objective of this stage is the analytical examination of the level of alignment with the EU acquis and the planning of the adoption and implementation of the EU legislative corpus (the acquis).

The transposition of Chapter 6, "Company Law," Chapter 3, "Right of Establishment and Freedom to Provide Services," Chapter 4, "Free Movement of Capital," and Chapter 24, which addresses "Public Administration Reform" and the "Functioning of Democratic Institutions," requires commitment and sustained efforts from the Public Services Agency, particularly the State Registration Body for legal entities and the authorities responsible for the granting of authorisation.

On October 30, 2024, the European Commission adopted the 2024 Enlargement Reports, providing a detailed assessment of the current situation and progress across all chapters of the EU acquis.

In the area of company law and corporate governance, the registration of legal entities and individual entrepreneurs is carried out by the Public Services Agency (PSA). The report highlights that the institution continues to face limited administrative capacity and technological infrastructure for the use of digital tools to enhance efficiency, transparency, and legal security. Throughout 2024, the Agency made progress in addressing the deficiencies noted in the previous report, by developing and implementing a roadmap for administrative capacity building as part of the National Action Plan for the Republic of Moldova's EU Accession (PNA) for 2024-2027, approved by Government Decision No. 829 of October 27, 2023, under Cluster 2, "Internal Market," Chapter 6, "Company Law," Action 15.

Thus, tools and funds were mobilized to enhance staff professional development, with support from various development partners, including the European Commission, the Council of Europe, and USAID. Specific measures were taken to attract and hire qualified specialists, and as a result of competitive recruitment, 27 vacancies were filled, including seven registrars in the field of legal entity registration. To improve efficiency, organizational structure adjustments were made at the institutional level. A culture of continuous quality improvement in procedures and workflows was adopted, a performance management system was implemented, and external expertise was engaged for training to review and improve performance indicators.

Over the past 18 months, the archive of the State Registration Body has been digitized, with over 130,000 legal entity files containing 10.1 million pages being digitized.

Further alignment with the EU acquis involves transposing the European regulatory framework concerning cross-border operations (mergers, divisions, conversions), takeovers, shareholder rights in single-member companies (SRD I), including encouraging long-term shareholder engagement (SRD II), and transposing new provisions on the use of digital tools and processes in company law.

Throughout 2024, alongside co-participation in the development of a new IT system dedicated to maintaining the State Register of Legal Entities, the Public Services Agency (ASP) continued the remote state registration process. This process was established as a provisional procedure until the implementation of the online interaction platform for service applicants.

The total number of state registration services for legal persons and individual entrepreneurs, as well as related services, saw a substantial increase compared to the previous year, amounting to approximately 170%. These included over 46,000 new registrations and modifications, more than 300 reorganizations, and approximately 9,000 voluntary or non-voluntary deregistrations (as inactive legal persons).

Of these, approximately 7,500 services were provided remotely during the reporting period. In November 2024: 819 remote services were delivered, including 56 incorporations of legal entities, 666 amendments to founding documents and State Register data, and 18 liquidations of legal entities.

The general objective of the State Registration Body is to improve the quality of public services provided and to implement reforms aimed at enhancing the reliability and efficiency of the registration process.

Future actions include conceptualizing and implementing a new roadmap to strengthen institutional and administrative capacities in the field of company law (Department of Registration and Licensing of Legal Units) to improve Moldova's readiness for EU accession.

Immediate steps involve the implementation of the new IT system for maintaining the State Register of Legal Entities and the platform for online interaction with service applicants. Following its implementation, each legal entity file will be reviewed, and the State Register will be updated with an extended set of data. Other actions include re-engineering workflows to transition processes towards the priority use, where possible - exclusive use of electronic documents and digitized legal entity files, synchronizing the management of the traditional and electronic archives based on the document format (paper or digital), re-conceptualizing the structure of the legal entity file, and developing a new procedure for the "Legal Entity File Review" service, in compliance with personal data protection and commercial secrecy laws. Additionally, efforts will focus on redefining the delivery of public services, clarifying in-person and online service provision, improving communication, and developing informational materials to support service applicants, thus increasing the adoption of digital services.

Keywords: state registration of a legal entity, State Register of Legal Entities, accession, company law, adoption of electronic services.

JEL classification: K15, A13, E60, F15; G41, K33; O32.

STAREA ACTUALĂ, PROGRESUL ȘI PERSPECTIVELE ORGANULUI ÎNREGISTRĂRII DE STAT A PERSOANELOR JURIDICE ÎN CONTEXTUL ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Angela BELOBROV, dr. conf.univ.

Șefa Departamentului Înregistrare și Licențiere a Unităților de Drept,

Agenția Serviciii Publice, Republica Moldova

angela.belobrov@asp.gov.md, belobrov.a@ase.md

ORCID ID: 0009-0009-8981-3772

În prezent Republica Moldova parcurge a doua etapă a negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, denumită etapa de screening bilateral, care va continua până în noiembrie 2025. Obiectivul esențial al etapei este examinarea analitică a nivelului de armonizare cu aquis-ul Uniunii Europene și planificarea adoptării și punerii în aplicare a corpusului legislativ al UE (aquis-ul). Transpunerea capitolului 6 „Dreptul societăților comerciale”, a capitolului 3 ”Dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii, capitolul 4 „Libera circulație a capitalului” și a capitolului 24, cu „Reforma administrației publice” și „Funcționarea instituțiilor democratice” solicită angajare, eforturi susținute ale Agenției Serviciii Publice, în speță ale organului înregistrării de stat a persoanelor juridice și autorităților de eliberare a actelor permissive.

La 30 octombrie 2024 Comisia Europeană a adoptat rapoartele din 2024 privind extinderea, care oferă o evaluare detaliată a situației actuale și a progreselor înregistrate pe toate capitolele aquis-ului comunitar.

În ce privește domeniul dreptului societăților comerciale și al guvernantei corporative, înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali este efectuată de Agenția Serviciii Publice (ASP), în raport fiind specificat faptul că instituția continuă să sufere de capacitate administrativă limitată și infrastructură tehnologică pentru utilizarea instrumentelor digitale pentru a spori eficacitatea, transparența și securitatea juridică.

Pe parcursul anului 2024 Agenția a înregistrat progrese în adresarea deficiențelor relatate în raportul precedent, elaborând și realizând o foaie de parcurs pentru capacitatea administrativă, ca parte a Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană (PNA) pe anii 2024-2027, aprobat prin HG 829 din 27.10.2023, Clusterul 2. „Piața internă”, Capitolul 6 „Dreptul societăților comerciale”, acțiunea 15. Astfel, au fost mobilizate instrumente și fonduri pentru sporirea perfecționării profesionale a personalului de la un șir de parteneri de dezvoltare, inclusiv Comisia Europeană, Consiliul Europei, USAID; au fost întreprinse măsuri specifice de atragere și angajare a

specialiștilor calificați și, urmare a promovării probelor de concurs, au fost suplinite 27 posturi vacante, inclusiv 7 registratori în domeniul înregistrării de stat a persoanelor juridice; în scopul eficientizării activității au fost operate ajustări ale structurii organizaționale la nivel instituțional; a fost adoptată cultura îmbunătățirii continue a calității procedurilor și proceselor de lucru; a fost instituit un sistem de gestionare a performanței salariaților și atrasă expertiză externă pentru instruire în domeniu pentru a revizui și îmbunătăți indicatorii de performanță.

În decursul ultimelor 18 luni a fost digitizată arhiva organului înregistrării de stat, fiind digitizate peste 130.000 dosare ale persoanelor juridice, ceea ce conțineau 10,1 milioane de file.

Alinierea ulterioară la acquis-ul UE prezumă transpunerea cadrului normativ european în ceea ce privește operațiunile transfrontaliere (fuziuni, divizări, conversii), precum și preluări, drepturile de acționar al companiilor unipersonale (SRD I), inclusiv încurajarea de implicare pe termen lung a acționarilor (SRD II), dar și transpunerea noilor prevederi privind utilizării instrumentelor și proceselor digitale în domeniul dreptului societăților comerciale.

În decursul anului 2024, deopotrivă cu co-participarea la dezvoltarea unui nou sistem informatic dedicat ținerii Registrului de Stat al persoanelor juridice, ASP a continuat procesul de înregistrare de stat la distanță, instituit cu titlu de procedură provizorie pentru perioada de până la implementarea platformei de interacțiune online cu solicitanții de servicii. Numărul serviciilor de înregistrare de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali și serviciilor conexe înregistrării de stat au înregistrat o creștere esențială comparativ cu anul precedent, constituind aprox. 170%, dinte care peste 46 mii servicii de înregistrări noi și modificări; peste 300 reorganizări și aproximativ 9 mii radieri benevole sau din oficiu (ca persoane juridice inactive). Dintre acestea, în perioada referită au fost prestate aprox. 7,5 mii servicii la distanță. Doar în decursul lunii noiembrie 2024 au fost prestate 819 servicii la distanță, dinte care: constituirii de persoane juridice – 56, modificării în actele de constituire și datele din Registrul de stat -666, lichidări de persoane juridice– 18.

Obiectivul general al organului înregistrării de stat este îmbunătățirea calității serviciilor publice prestate și implementarea de măsuri de și reforme menite să sporească fiabilitatea și eficiența procesului de înregistrare.

Acțiunile viitoare vizează conceptualizarea și implementarea unei noi foi de parcurs pentru consolidarea capacităților instituționale și administrative pe segmentul competențelor instituționale în domeniul dreptului societăților comerciale (Departamentul Înregistrare și Licențiere a Unităților de Drept) în vederea ridicării gradului de pregătire a Republicii Moldova pentru aderarea la Uniunea Europeană, implementarea noului sistem informatic de ținere a Registrului de stat a persoanelor juridice și a platformei de interacțiune la distanță cu solicitanții de servicii, imediat după implementarea acesteia, urmează examinarea fiecărui dosar al persoanelor juridice și completarea Registrului de Stat cu un set extins de date; reingineria proceselor de lucru în vederea tranziției proceselor spre utilizarea prioritară, unde este posibil - exclusivă a documentelor electronice, a dosarelor persoanelor juridice digitizate, organizarea și gestiunea sincronizată a arhivei tradiționale și a arhivei electronice, în funcție de forma de emitere documentelor (în format de hârtie sau digital); re-conceptualizarea structurii dosarului persoanei juridice; elaborarea unei noi proceduri a serviciului "Familiarizarea cu dosarul persoanei juridice", prin prisma legislației din domeniul protecției datelor cu caracter personal și a secretului comercial; re-conceptualizarea modului de prestare a serviciilor publice prin clarificarea prestării serviciilor publice în persoană și în format online; îmbunătățirea comunicării și dezvoltarea de materiale informative pentru a acorda suport solicitanților de servicii în vedere sporirii gradului de adopție a serviciilor digitale, ș.a.

Cuvinte cheie: înregistrare de stat a persoanei juridice, Registrul de stat a persoanelor juridice, aderare, dreptul societăților comerciale, adopția servicii electronice.

Codurile JEL: K15, A13, E60, F15; G41, K33; O32.

BENEFICIAL OWNERSHIP REGISTRATION: A COMPARATIVE STUDY BETWEEN REPUBLIC OF MOLDOVA AND SELECTED COUNTRIES

Cristina BOROZAN

Public Services Agency, Republic of Moldova

e-mail: cristina.borozan@asp.gov.md

ORCID ID: 0009-0000-0356-9401

Beneficial ownership transparency has become an essential public policy tool in the world, having the role of preventing and combating money laundering, terrorist financing, fighting tax evasion and protecting the security of the financial system. Beneficial ownership transparency involves identifying and disclosing the identities of natural persons who ultimately own or control a legal entity.

In recent years, Anti-Money Laundering legislation has increasingly influenced corporate law, introducing substantial regulatory requirements for the registration of beneficial owners of legal entities with government authorities.

This paper aims to study and compare the legislation and practices regarding the registration of beneficial ownership in the Republic of Moldova, EU member countries (Italy, France, Germany) and non-EU members countries (Canada, Brazil, the United Kingdom). Findings will be presented in the form of comparative tables, and recommendations will be formulated to enhance the effectiveness of the beneficial ownership registration processes in the Republic of Moldova.

Keywords: beneficial ownership, legal entity, State Register, AML/CFT.

JEL Classification Code: K14; K22.

ÎNREGISTRAREA BENEFICIARULUI EFECTIV: UN STUDIU COMPARATIV ÎNTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI ȚĂRI SELECTATE

Cristina BOROZAN

Agenția Servicii Publice, Republica Moldova

e-mail: cristina.borozan@asp.gov.md

ORCID ID: 0009-0000-0356-9401

Transparența beneficiarilor efectivi a devenit un instrument esențial de politică publică în lume, având rolul de a preveni și combate spălarea banilor, finanțarea terorismului, combaterea evaziunii fiscale și protejarea securității sistemului financiar. Transparența beneficiarilor efectivi implică identificarea și dezvăluirea identității persoanelor fizice care în cele din urmă dețin sau controlează o persoană juridică. În ultimii ani, legislația privind prevenirea și combaterea spălării banilor a influențat semnificativ dreptul corporativ, introducând cerințe de reglementare substanțiale pentru înregistrarea beneficiarilor efectivi ai persoanelor juridice la autoritățile guvernamentale.

Această lucrare și-a propus să studieze și să compare legislația și practicile privind înregistrarea beneficiarilor efectivi în Republica Moldova, țările membre UE (Italia, Franța, Germania) și țările non-membre UE (Canada, Brazilia, Regatul Unit). Constatările vor fi prezentate sub formă de tabele comparative și vor fi formulate recomandări pentru a spori eficacitatea proceselor de înregistrare a beneficiarilor efectivi în Republica Moldova.

Cuvinte cheie: beneficiar efectiv, persoană juridică, Registrul de stat, AML/CFT

JEL: K14; K22.

**PUBLIC DISCLOSURE OF BENEFICIAL OWNERSHIP DATA:
BALANCING TRANSPARENCY AND PRIVACY OR HOW TO RECONCILE THE
LEGITIMATE INTERESTS OF THE PRIVATE AND PUBLIC SECTORS?**

Viorica BEJAN, Master of Law, Paris 1 Sorbonne University (Business Law)

Attorney, Founder of “Bejan & Associates” LLC

viorica.bejan@bejanlaw.com

The public disclosure of beneficial ownership data represents a key component of the global framework for combating money laundering and terrorist financing. However, this objective faces a significant challenge: respecting fundamental rights to privacy and the protection of personal data.

The recent decision of the Court of Justice of the European Union (CJEU) of November 22, 2022, in the joined cases C-37/20 and C-601/20, WM and Sovim SA/Luxembourg Business Registers, highlighted this tension by invalidating the provisions of Directive (EU) 2018/843, which required unrestricted public access to beneficial ownership data.

In its ruling, the CJEU held that unlimited public access to information on beneficial owners constitutes a disproportionate interference with fundamental rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights of the European Union. Instead, the Court recommended that access should be restricted to individuals and entities that can demonstrate a legitimate interest—a condition designed to balance individual rights with the overarching goal of protecting the financial system.

The implications of this decision are profound and relevant both for the European Union and for the Republic of Moldova. At the European level, the new AML legislative package, notably Directive (EU) 2024/1640, introduces new provisions concerning access to data in commercial registers regarding beneficial owners. This Directive conditions access on the demonstration of a legitimate interest, directly reflecting the aforementioned CJEU decision. Through this directive, the EU seeks to harmonize member states' approaches and ensure a fair balance between preventing financial crime and protecting fundamental rights.

For the Republic of Moldova—a candidate country for EU membership—implementing these standards represents an opportunity to align with the *acquis communautaire* and strengthen its legislative framework. It should be noted that, as of now, the Republic of Moldova has not implemented a Register of Beneficial Owners. Nonetheless, access to information about beneficial owners can be permitted in certain cases.

In this context, in a commendable manner, the recent national draft law for amending certain legislative acts (further implementing the Recommendations of the Financial Action Task Force) introduces the concept of legitimate service interest, along with clarifications regarding the categories of entities that could access beneficial ownership data from the State Register of Legal Entities, maintained by the Public Services Agency, and the Register of Trusts and Similar Legal Arrangements, to be managed by the State Tax Service.

The public disclosure of beneficial ownership data is a crucial tool in the fight against financial crime. However, it must be handled carefully to protect individuals' fundamental rights. By ensuring a well-calibrated balance between transparency and confidentiality, the Republic of Moldova can contribute to global financial security while simultaneously promoting a fair and competitive business environment. This path requires collaboration between public authorities, the private sector, and civil society to build a robust and adaptable legal framework aligned with international standards.

Key words: beneficial ownership, legitimate interest, transparency vs. privacy

JEL Classification Codes: K22, K23, K36.

**PUBLICITATEA DATELOR PRIVIND BENEFICIARIII EFECTIVI:
ECHILIBRU ÎNTRE TRANSPARENTĂ ȘI PROTECȚIA VIEȚII PRIVATE SAU CUM
POT FI RECONCILIATE INTERESELE LEGITIME
ALE SECTORULUI PRIVAT ȘI PUBLIC?**

Viorica BEJAN, magistru în drept Universitatea Paris 1 Sorbonne, Dreptul Afacerilor
Avocat, Fondator “Bejan & Associates” S.R.L.
e-mail: viorica.bejan@bejanlaw.com

Publicitatea datelor privind beneficiarii efectivi reprezintă o componentă esențială a cadrului global de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului. Totuși, acest obiectiv se confruntă cu provocarea majoră de a respecta drepturile fundamentale la viață privată și la protecția datelor cu caracter personal. Recenta decizie a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) din 22 noiembrie 2022 în cauzele conexe **C-37/20 și C-601/20 WM și Sovim SA/Luxemburg Business Registers** a subliniat această tensiune, anulând dispozițiile Directivei (UE) 2018/843 care impuneau accesul nelimitat al publicului larg la datele privind beneficiarii efectivi.

În decizia sa, CJUE a considerat că accesul public nelimitat la informațiile despre beneficiarii efectivi constituie o ingerință disproporționată în drepturile fundamentale garantate de Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. În schimb, Curtea a recomandat ca accesul să fie limitat la persoanele și entitățile care pot demonstra un **interes legitim**, o condiție menită să asigure un echilibru între drepturile individuale și obiectivul general de protejare a sistemului financiar.

Implicațiile acestei decizii sunt profunde și relevante atât pentru Uniunea Europeană, cât și pentru Republica Moldova. La nivel european, **noul pachet legislativ AML**, în special **Directiva (UE) 2024/1640**, introduce noi prevederi referitoare la accesul la datele din registrele comerciale privind beneficiarii efectivi. Aceasta condiționează accesul de demonstrarea existenței unui **interes legitim**, reflectând în mod direct decizia CJUE sus-menționată. Prin această Directivă, UE încearcă să armonizeze abordările statelor membre și să asigure un echilibru just între prevenirea criminalității financiare și protecția drepturilor fundamentale.

Pentru Republica Moldova - țară cu statut de candidat la aderarea la Uniunea Europeană, implementarea acestor standarde reprezintă o oportunitate de aliniere la acquis-ul comunitar și de consolidare a cadrului său legislativ. Urmează a fi menționat că, în prezent, în Republica Moldova nu este implementat un Registru al beneficiarilor efectivi. Totuși, accesul la informații despre beneficiarii efectivi poate fi permis în anumite cazuri.

În acest context, în un mod salutar, recentul proiect (național) de lege pentru modificarea unor acte normative (implementarea suplimentară în cadrul normativ intern a Recomandărilor Grupului de Acțiune Financiară Internațională) introduce conceptul de **interes legitim de serviciu**, alături de clarificări privind categoriile de subiecți care ar putea avea acces la datele privind beneficiarii efectivi din Registrul de stat al unităților de drept, ținut de Agenția Servicii Publice, și din Registrul fiduciilor și al construcțiilor juridice similare, ce urmează a fi ținut de Serviciul Fiscal de Stat.

Publicitatea datelor despre beneficiarii efectivi este un instrument crucial în lupta împotriva criminalității financiare, care totodată trebuie gestionată cu atenție pentru a proteja drepturile fundamentale ale indivizilor. Or, prin asigurarea unui echilibru bine calibrat între transparență și confidențialitate, Republica Moldova poate contribui la securitatea financiară globală, promovând în același timp un mediu de afaceri echitabil și competitiv. Această direcție, însă, necesită colaborare între autoritățile publice, sectorul privat și societatea civilă pentru a construi un cadru juridic robust și adaptabil, aliniat la standardele internaționale.

Cuvinte cheie: beneficiar efectiv, interes legitim, transparență vs. confidențialitate

Clasificare JEL: K22, K23, K36

LEGAL PERSON (FIRM) 'S NAME

Larisa ROȘCA; Irina TERGUȚĂ; Larisa ILUȚĂ; Maria MOCANU; Ecaterina PĂUN

Terminology and linguistic services section, Public Services Agency

larisa.rosca@asp.gov.md

A legal entity operates under a name, which is registered with the state registration authority, serving as an identifying element. Before registering the legal entity, the state registration authority checks the name for availability, distinctiveness, and linguistic correctness (Article 9, para. (7) of Law no. 220/2007 on the state registration of legal entities and individual entrepreneurs).

A name is available when it is not identical or similar to other names already registered in the State Registry.

A business name is distinctive when it consists of a name that is not generic or commonly used. The distinctiveness of the business name is assessed both in terms of spelling and the word order that forms the name.

The name of the legal entity must have distinctive characteristics, meaning it must have the potential to stand out in relation to other businesses. It is distinguished by its strictly individual, unique character and, often, by the lack of its own meaning.

Any new name must be distinguishable from existing ones, ensuring a clear and obvious distinction between them without detailed examination. If a new name is similar to one already registered or reserved, a mention will be added to distinguish it clearly from the others.

Currently, names that reflect innovation, sustainability, and technology are very popular. For example, the use of terms such as "eco," "tech," "smart" can attract attention and reflect modern values.

Simple and easy-to-remember names are preferred because they facilitate recognition and retention by the public. It is essential that names respect the grammatical and orthographic rules of the Romanian language to avoid errors and confusion. Names must be clear and precise, avoiding ambiguities and multiple interpretations.

The name of the legal entity is written in Latin characters, in the Romanian language. Words from other languages can be used in the name, which are generally placed in quotation marks.

The name of the legal entity is the business card of the enterprise.

Keywords: Name, legal entity, linguistic correctness, Romanian language.

JEL Classification Codes: K20, K23, M13, L26,M37,O34

DENUMIREA PERSOANEI JURIDICE

Larisa ROȘCA; Irina TERGUȚĂ; Larisa ILUȚĂ; Maria MOCANU; Ecaterina PĂUN

Secția de terminologie și servicii lingvistice, Agenția Servicii Publice

larisa.rosca@asp.gov.md

Persoana juridică își desfășoară activitatea sub o denumire/nume propriu, care se înregistrează la organul înregistrării de stat, alcătuind un element de identificare a acestuia. Până la înregistrarea persoanei juridice, organul înregistrării de stat verifică denumirea acesteia sub aspectul disponibilității, distinctivității și al corectitudinii lingvistice (art. 9 alin. (7) din Legea nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali).

O denumire este disponibilă, atunci când nu este identică sau similară cu alte denumiri înregistrate anterior în Registrul de stat.

O întreprindere este distinctivă atunci când constă dintr-o denumire care nu este generică sau uzuală. Distinctivitatea firmei se apreciază atât din punctul de vedere al grafiei, cât și al topicii cuvintelor care formează denumirea.

Denumirea persoanei juridice trebuie să prezinte caracter distinctiv, adică să aibă vocația de a se individualiza în raport cu celelalte firme. Aceasta se distinge prin caracterul strict individual, de unicat și lipsa, de multe ori, a semnificației ei.

Orice denumire nouă se va deosebi de cele existente, astfel încât să se poată face o distincție evidentă și clară între ele, fără a fi examinate în detaliu. Dacă o denumire nouă este asemănătoare cu alta deja înregistrată sau rezervată, se va adăuga o mențiune care să o deosebească de celelalte în mod evident. În prezent, denumirile care reflectă inovația, sustenabilitatea și tehnologia sunt foarte populare. De exemplu, utilizarea termenilor precum „eco”, „tech”, „smart” poate atrage atenția și poate reflecta valorile moderne.

Denumirile simple și ușor de reținut sunt preferate, deoarece facilitează recunoașterea și reținerea de către public. Este esențial ca denumirile să respecte regulile gramaticale și ortografice ale limbii române pentru a evita erorile și confuziile. Denumirile trebuie să fie clare și precise, evitând ambiguitățile și interpretările multiple.

Denumirea persoanei juridice se scrie cu caractere latine, în limba română. În denumire pot fi utilizate cuvinte din alte limbi, care, de regulă, se iau între ghilimele.

Denumirea persoanei juridice este cartea de vizită a întreprinderii.

Cuvinte-cheie: Denumire, persoană juridică, corectitudine lingvistică, limba română.

Coduri JEL: K20, K23, M13, L26, M37, O34

CORPORATE GOVERNANCE IN BANKS: REALITY AND PERSPECTIVES

Ilinca GOROBET, PhD, Associate Professor

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

gorobet.ilinca@ase.md

ORCID ID: 0000-0002-8429-9585

Corporate governance is an important issue of study for banks in recent times, because it is corporate governance that mediates and satisfies all parties interacting with the bank. Its role is manifested in the way in which shareholder returns are combined with liquidity for depositors under conditions of risk and uncertainty. Corporate governance in banks is about shareholding, organizational structure, shareholders, bank managers, remuneration policy, bank information systems, how risks can be prevented through internal control, why bank bankruptcy should be avoided, etc. Corporate governance in banking is all the more important to be studied, as it is often confused with bank management, the latter having a narrower scope. The purpose of this research is to investigate how corporate governance is performed in banks. The subject of the research is banks and how they are governed from the corporate point of view. The research methods will be description, comparison, analysis and synthesis. At the end of the research, we will present the research results materialized in conclusions and recommendations.

Keywords: banking, regulation, corporate governance, central bank

JEL Classification: G21, G28, G34, E58

GUVERNANȚA CORPORATIVĂ ÎN BĂNCI: REALITATE ȘI PERSPECTIVE

Ilinca GOROBET, dr., conf.univ.

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

gorobet.ilinca@ase.md

ORCID ID: 0000-0002-8429-9585

Guvernanța corporativă reprezintă pentru bănci o problemă de studiu importantă, în ultima perioadă, deoarece anume guvernanța corporativă este cea care mediază și îi mulțumește pe toate părțile ce interacționează cu banca. Rolul ei se manifestă în modul cum este îmbinat satisfacerea beneficiului pentru acționari și cum este asigurată lichiditatea pentru deponenți, în condiții de risc și incertitudine. Guvernanța corporativă în bănci este despre acționariat, structură organizatorică, despre acționariat, despre managerii băncilor, despre politica de remunerare, despre sistemele informaționale ale băncii, despre cum pot fi prevenite riscurile prin control intern, de ce trebuie evitat falimentul băncii, etc. Guvernanța corporativă în domeniul bancar, este cu atât mai important de a fi studiată, cu cât, deseori se confundă cu gestiunea bancară, ultima are o sferă mai restrânsă de aplicare. Scopul acestei cercetări este de a investiga cum se efectuează guvernanța corporativă în bănci. Subiectul cercetării este sunt băncile și cum sunt guvernate din punct de vedere corporativ. Metodele de cercetare vor fi descrierea, comparația, analiza și sinteza. La finalul cercetării, vom prezenta rezultatele cercetării materializate în concluzii și recomandări.

Cuvinte-cheie: bancar, reglementare, guvernanță corporativă, bancă centrală.

Clasificare JEL: G21, G28, G34, E58

THE CONCEPT OF RESIDENCE IN INTERNATIONAL TAX TREATIES

Alexandru ARMEANIC, PhD, Assoc. Prof.,

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

armeanic@ase.md

ORCID ID: 0000-0002-4466-8884

Encompassing and clarifying the meaning of the concept of "residence" is important in establishing the scope of application of the conventions in dealing with cases where double taxation arises as a result of double residence and, finally, in dealing with cases where double taxation arises from the rules applied in the State of residence as opposed to those applied in the source State. In such cases, two issues need to be resolved: who is considered to be a resident of one of the signatory States and how should cases of double residence be resolved. Methodology:

The content of Article 4 of the Treaty, 1 OECD Model (1992) is also taken over by the conventions concluded by the Republic of Moldova. Article 5 of the Tax Code of the Republic of Moldova defines both resident and non-resident. Main results: As can be seen, the provisions of the Convention also link the concept of resident with that of permanent representative or permanent establishment. Thus, within the meaning of the Agreement between the Republic of Moldova and the Republic of Hungary on the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income and on property of January 1, 1997, the term "permanent establishment" means the permanent place of business through which the enterprise of one Contracting State carries on its business activity in the other Contracting State. Article 5(5)(b) of the Tax Code provides a similar definition. There may often be cases where an individual is a resident of more than one Contracting State (the case of conflicts of residence). In the case of a legal person, where it is a resident of both Contracting States,

it is deemed to be resident in the Contracting State where the effective centre of management is situated. Finally, it should be emphasized that the international benefits of the elimination of double taxation are available only to persons resident in one or both of the Contracting States. A taxable person who is not resident in one of these States will not be able to benefit from the provisions of the conventions.

Tax treaties must specify who is the "competent authority" to carry out the provisions of the treaty, to settle disputes arising in the course of the treaty, to transmit the information to which the contracting parties have committed themselves, in some countries the Ministry of Finance is the competent authority, while in others this responsibility is entrusted to another body.

Keywords: resident, taxation, double taxation, company, tax treaty.

JEL Classification Codes: K34, H87, F53, K33

CONCEPTUL DE REZIDENȚĂ ÎN CADRUL CONVENȚIILOR FISCALE INTERNAȚIONALE

Alexandru ARMEANIC, dr., conf.univ.,

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

armeanic@ase.md

ID ORCID: 0000-0002-4466-8884

Cuprinderea și detalierea sensului conceptului de „rezidență” este importantă prin stabilirea sferei de aplicare a convențiilor în soluționarea cazurilor în care dubla impunere apare ca rezultat a dublei rezidențe și, în sfârșit, în soluționarea cazurilor în care dubla impunere este generată de reglementările aplicate în statul de rezidență față de cele aplicate în statul de sursă. În asemenea cazuri este necesar de a fi soluționate două probleme, respectiv: care persoană este considerată rezident al unuia dintre statele semnatare și cum trebuie să fie soluționate cazurile de dublă rezidență.

Metodologia: Conținutul art.4 din Tratat, 1 Model OCDE (1992) este preluat și de convențiile încheiate de Republica Moldova. Codul fiscal al Republicii Moldova în art.5 definește atât noțiunea de rezident, cât și cea de nerezident. Rezultatele principale: După cum s-a putut observa, prevederile convenției mai leagă noțiunea de rezident și cu cea de reprezentanță permanentă sau de sediul permanent. Astfel, în sensul Acordului între Republica Moldova și Republica Ungară privind evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale referitor la impozitele pe venituri și pe proprietate, din 1 ianuarie 1997, termenul de „reprezentanță permanentă” desemnează locul de activitate permanent prin intermediul căruia întreprinderea unui stat contractant își desfășoară activitatea de antreprenariat în celălalt stat contractant. De altfel art.5 pct. 5 lit. b al Codului fiscal prevede o definiție similară. Se pot întâlni des cazuri când persoana fizică este rezidentă a mai multor state (cazul conflictelor de rezidență). În cazul persoanelor juridice, când aceasta este rezidentă a ambelor state contractante, se consideră rezident în acelui stat contractant unde este situat organul de conducere efectiv. Se impune, în final, sublinierea faptului că beneficiile internaționale de eliminare a dublei impuneri sunt oferite numai subiecților rezidenți în unul sau ambele state semnatare. Un subiect impozabil ce nu este rezident în unul dintre aceste state nu va putea beneficia de prevederile convențiilor.

Concluziile: Convențiile fiscale trebuie să precizeze care este „autoritatea competentă” să aducă la îndeplinire prevederile acesteia, să rezolve litigiile apărute pe parcurs, să transmită informațiile la care părțile contractante s-au angajat, în unele state Ministerul Finanțelor constituie autoritatea competentă, în timp ce în altele această responsabilitate se încredințează unui alt organ.

Cuvinte-cheie: rezident, fiscalitate, dublă impunere, societate, convenție fiscală.

Coduri JEL: K34, H87, F53, K33

APPEALS IN PUBLIC PROCUREMENT: USING DIGITAL TOOLS FOR TRANSPARENCY AND EFFICIENCY

Alina CODREANU, PhD candidate, university lecturer,
Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova
codreanu.alina@ase.md
ORCID ID: 0000-0001-9996-7630

In the public procurement process, appeals are an essential mechanism for ensuring transparency, fairness and fair competition in the allocation of public funds. We recognize that contracting authorities are obliged to follow strict procedures to select suppliers or service providers, but situations may arise in which economic operators consider that the decisions taken have not complied with legal principles or have not ensured fair treatment.

Study context. The National Agency for the Settlement of Appeals (ANSC) is the autonomous and independent public authority from other public authorities, from individuals and legal entities, which has the prerogative to examine the appeals formulated within the public procurement procedures. ANSC ensures the coherent application of the legislation in force, according to the principles of law governing the stages of solving appeals, namely: celerity; Legality; adversarial proceedings and the right to defense.

The use of digital tools in the management of public procurement appeals has the potential to make this process much more efficient, transparent and accessible. Therefore, by automating administrative tasks, improving communication and data analysis, it is possible to ensure faster and fairer handling of appeals, which would lead to a more efficient and reliable procurement system. In this way, digital tools would not only support the resolution of complaints, but would also contribute to strengthening the fundamental principles of public procurement: transparency, competition and efficiency.

The significance of the study. We believe that, by implementing and developing digital platforms, the process of submitting appeals can become much simpler and faster, thus reducing the risks of human error, time risks or loss of certain documents. Digital tools allow easier and more transparent access to information related to appeals, digital platforms provide up-to-date information on the status of each appeal and what are the arguments invoked. This would not only help to ensure transparency, but also improve public trust in public procurement processes.

And, last but not least, digital tools would allow a better management of legal deadlines, reducing the risks of unjustified prolongation of procedures, would improve the mechanisms for effective communication of the actors involved and of course, as a final result, all this would contribute to a better management of public money.

Keywords: appeals in public procurement, social responsibility, sustainability, digital tools, good European practices, legal mechanisms, risk reduction.

JEL Codes: H-57, KI-19, Q-01.

CONTESTAȚIILE ÎN ACHIZIȚIILE PUBLICE: UTILIZAREA INSTRUMENTELOR DIGITALE PENTRU TRANSPARENTĂ ȘI EFICIENȚĂ

Alina CODREANU, doctorandă, lector universitar,
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova
codreanu.alina@ase.md
ORCID ID: 0000-0001-9996-7630

În procesul achizițiilor publice, contestațiile reprezintă un mecanism esențial pentru asigurarea transparenței, echității și competiției corecte în alocarea fondurilor publice. Recunoaștem că autoritățile contractante sunt obligate să urmeze proceduri stricte pentru a selecta furnizorii sau prestatorii de servicii, însă pot apărea situații în care operatorii economici consideră că deciziile luate nu au respectat principiile legale sau nu le-au fost asigurat un tratament echitabil.

Contextul studiului. Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor (ANSC) este autoritatea publică autonomă și independentă față de alte autorități publice, față de persoane fizice și juridice, care are drept prerogativă examinarea contestațiilor formulate în cadrul procedurilor de achiziție publică. ANSC asigură aplicarea coerentă a legislației în vigoare, conform principiilor de drept care guvernează etapele de soluționare a contestațiilor și anume: celeritatea; legalitatea; contradictorialitatea și dreptul la apărare.

Utilizarea instrumentelor digitale, în gestionarea contestațiilor din achizițiile publice, are potențialul de a transforma acest proces într-unul mult mai eficient, transparent și accesibil. Așadar, prin automatizarea sarcinilor administrative, îmbunătățirea comunicării și analiza datelor, se poate asigura o gestionare mai rapidă și mai corectă a contestațiilor, ceea ce ar duce la un sistem de achiziții publice mai eficient și mai de încredere. În acest fel, instrumentele digitale nu doar că ar sprijini soluționarea contestațiilor, dar ar contribui și la consolidarea principiilor fundamentale ale achizițiilor publice: transparența, concurența și eficiența.

Semnificația studiului. Considerăm că, prin implementarea și dezvoltarea platformelor digitale, procesul de depunere a contestațiilor poate deveni mult mai simplu și mai rapid, astfel reducându-se din riscurile de erori umane, riscuri de timp sau pierdere de anumite acte. Instrumentele digitale permit un acces mai ușor și mai transparent la informațiile legate de contestații, platformele digitale oferă informații actualizate despre stadiul fiecărei contestații și care sunt argumentele invocate. Aceasta nu doar că ar contribui la asigurarea transparenței, dar și ar îmbunătăți încrederea publicului în procesele de achiziții publice.

Și, nu în ultimul rând, instrumentele digitale ar permite un management mai bun al termenelor legale, reducând din riscurile de prelungire nejustificată a procedurilor, ar îmbunătăți mecanismele de comunicare eficientă a actorilor implicați și bineînțeles, ca rezultat final, toate acestea ar contribui la o mai bună gestionare a banilor publici.

Cuvinte-cheie: contestații în achiziții publice, responsabilitate socială, durabilitate, instrumente digitale, bune practici europene, mecanisme legale, reducerea riscurilor.

Coduri JEL: H-57, KI-19, Q-01.

ELECTRONIC SIGNATURE RECOGNITION IN DIFFERENT COUNTRIES

Gheorghe POSTOLACHI, university assistant

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

victorgicu73@gmail.com

ORCID ID: 0009-0000-1398-9418

The rapid pace of globalization and technological advances have led to a sharp increase in the use of electronic signatures in international trade.

One of the problems is the lack of a unified international legal framework for recognizing electronic signatures in different countries.

Different countries have different legal frameworks and technical standards for e-signatures, which makes it difficult to ensure their cross-border recognition.

This raises the need for international cooperation to develop a common approach to the legal recognition of electronic signatures. The issue should be considered at both international and national level, involving international treaties, national customs and laws.

There appears to be a critical need for a more harmonized approach to electronic signatures in international trade to facilitate cross-border transactions and ensure legal certainty.

Keywords: technological advances, electronic signatures, cross-border transactions, recognition of electronic signatures, unified legal framework

Coduri JEL: K34, H87, F53, K33

RECUNOAȘTEREA SEMNĂTURILOR ELECTRONICE ÎN DIFERITE ȚĂRI

Gheorghe POSTOLACHI, asistent universitar

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

victorgicu73@gmail.com

ORCID ID: 0009-0000-1398-9418

Ritmul rapid al globalizării și progresele tehnologice au dus la o creștere bruscă a utilizării semnăturilor electronice în comerțul internațional.

Una din probleme este lipsa unui cadru juridic internațional unificat pentru recunoașterea semnăturilor electronice în diferite țări.

Diferitele țări au cadru juridic și standarde tehnice diferite pentru semnăturile electronice, ceea ce face dificilă asigurarea recunoașterii transfrontaliere a acestora.

Astfel apare necesitatea cooperării internaționale pentru a dezvolta o abordare comună a recunoașterii juridice a semnăturilor electronice.

Problema ar trebui analizată atât la nivel internațional, cât și la nivel național, implicând tratatele internaționale, obiceiurile și legile naționale.

Apare necesitatea critică a unei abordări mai armonizate a semnăturilor electronice în comerțul internațional pentru a facilita tranzacțiile transfrontaliere și a asigura securitatea juridică.

Cuvinte-cheie: progrese tehnologice, semnături electronice, tranzacții transfrontaliere, recunoașterea semnăturilor electronice, cadru juridic unificat

JEL: K34, H87, F53, K33

WAYS TO STREAMLINE DECENTRALIZED PUBLIC SERVICES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Angela BOGUȘ, Associate professor,
Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova
bogus.angela@ase.md
ORCID ID: 0000-0003-0413-7154

In the administrative construction of the modern and democratic state, local communities have a priority right to satisfy the general interest of the population, obtained as a result of the decentralization process. However, some attributions regarding the satisfaction of the general interest of the population cannot be transferred to the competence of local public administration authorities, as they represent the general interests of the entire nation. Satisfying these interests is a prerogative of the state. Bringing these services closer to citizens is carried out by the executive, through territorially decentralized public services. The deconcentrated public services thus represent national interests, but geographically they are located in subnational territorial communities. The management of deconcentrated public services is carried out directly by the central authorities from which they were deconcentrated. The analysis of the methods of organization and operation of territorially decentralized public services, as well as the results provided by them, reflects major deficiencies in their activity, as well as a low degree of efficiency. Some decentralised public services have gone through certain reorganization processes, which has increased their efficiency, while the activity of other services, however, has not been evaluated for a long time, their efficiency and effectiveness being extremely low. All this points to the need for reorganization and optimization of deconcentrated public services in subnational territorial communities.

This paper highlights the need to reorganize the decentralized public services of subnational territorial communities in order to make their activities more efficient.

Scientific methods such as analytical, logical, comparative and synthesis methods, induction and deduction were used in the study.

In conclusion, we note that the adoption and implementation of strategies, mechanisms and management practices that ensure the efficient use of available resources, transparent decision-making and inclusive consultation of citizens and interested groups are part of the broad process of modernizing territorially decentralized public services.

Keywords: decentralised public services; efficiency

JEL Classification Code: H4

MODALITĂȚI DE EFICIENTIZARE A SERVICIILOR PUBLICE DESCONCENTRATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Angela BOGUȘ, dr., conf. univ.
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova
e-mail: bogus.angela@ase.md
ORCID ID: 0000-0003-0413-7154

În construcția administrativă a statului modern și democratic, colectivitățile locale dețin un drept prioritar în satisfacerea interesului general al populației, obținut ca urmare a procesului de

descentralizare. Totuși, unele atribuții privind satisfacerea interesului general al populației nu pot fi transferate în competența autorităților administrației publice locale, întrucât reprezintă interesele generale ale întregii națiuni. Satisfacerea intereselor în cauză reprezintă o prerogativă a statului. Apropierea acestor servicii de cetățeni, se realizează de către executiv, prin intermediul serviciilor publice desconcentrate teritorial. Serviciile publice desconcentrate, astfel spus, reprezintă interesele naționale, însă geografic sunt amplasate în colectivitățile teritoriale subnaționale.

Gestiunea serviciilor publice desconcentrate se realizează în mod direct de către autoritățile centrale de la care au fost desconcentrate. Analiza modalităților de organizare și funcționare a serviciilor publice desconcentrate teritorial, precum și a rezultatelor furnizate de acestea, reflectă asupra unor deficiențe majore în activitatea acestora, precum și a unui grad redus de eficiență. Unele servicii publice desconcentrate au trecut prin anumite procese de reorganizare, ceea ce a făcut ca eficiența acestora să crească, activitatea altor servicii, însă, nu a fost evaluată de mai mult timp, eficiența și eficacitatea acestora fiind extrem de scăzută. Toate acestea indică asupra necesității de reorganizare și optimizare a serviciilor publice desconcentrate în colectivitățile teritoriale subnaționale. Având ca punct de reper Strategia de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030 se constată nevoia stringentă de consolidare a administrației publice, atât la nivel central, cât și la nivel local, mai ales în noul context de stat candidat la aderarea la Uniunea Europeană, obținut de Moldova.

Lucrarea de față evidențiază necesitatea reorganizării serviciilor publice desconcentrate colectivitățile teritoriale subnaționale în scopul eficientizării activității lor. În studiului realizat au fost utilizate metode științifice precum metodele analitice, logice, comparative și de sinteză, inducția și deducția. În concluzie, constatăm că adoptarea și implementarea de strategii, mecanisme și practici de administrare care să asigure utilizarea eficientă a resurselor disponibile, luarea deciziilor în mod transparent și consultarea incluzivă a cetățenilor și grupurilor interesate fac parte din amplul proces de modernizare a serviciilor publice desconcentrate teritorial.

Cuvinte-cheie: servicii publice descentralizate; eficiență

Coduri JEL: H4

THE IMPACT OF FISCAL POLICIES ON PROMOTING THE GREEN ECONOMY AND RENEWABLE ENERGIES

Duresa KILAJ, teaching assistant, Liridona NIKQI

1. University "Haxhi Zeka" - Peja, Kosovo, Faculty of Business, Department: Banking and Finance

2. University "Haxhi Zeka" - Peja, Kosovo, Faculty of Business, Department: Banking and Finance

duresa.kilaj@unhz.eu, liridonanikqi20@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6331-2234, 0009-0008-7546-4789

The study analyzes the impact of fiscal policies on promoting the green economy and renewable energies, emphasizing their role in achieving environmental and economic sustainability. Through instruments such as environmental taxes, subsidies, and financial incentives, fiscal policies can direct investments toward clean energy sources and innovative technologies. This research examines the effectiveness of these measures in reducing pollution, increasing the use of renewable energies, and stimulating the green economy. Through comparative analysis and case studies, the paper identifies best practices and challenges in implementing these policies. The findings show that well-designed fiscal measures not only contribute to reducing carbon emissions but also accelerate technological development and create jobs in sustainable sectors. Subsidies for research and development (R&D)

and incentives for clean energy have proven to have a significant impact on the transition toward a sustainable economy. However, the implementation of these policies faces challenges such as intersectoral harmonization and resistance from traditional industries. To overcome these obstacles, a comprehensive approach is required, involving coordination between governments, the private sector, and civil society.

Key words: green economy, fiscal policies, renewable energies, environmental, sustainability

JEL Classification Codes: H23, Q58, Q42, O38

IMPACTUL POLITICILOR FISCALE ASUPRA PROMOVĂRII ECONOMIEI VERZI ȘI A ENERGIILOR REGENERABILE

Duresa Kilaj^{1*}, Liridona Nikqi²

¹ PhD (c) Duresa Kilaj, Universitatea din Peja „Haxhi Zeka”, Facultatea de Business, Republica Kosovo

² Liridona Nikqi, Universitatea din Peja „Haxhi Zeka”, Facultatea de Business, Republica Kosovo

duresa.kilaj@unhz.eu, liridonanikqi20@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6331-2234, 0009-0008-7546-4789

Studiul analizează impactul politicilor fiscale asupra promovării economiei verzi și a energiilor regenerabile, subliniind rolul acestora în atingerea sustenabilității ecologice și economice. Prin instrumente precum taxele ecologice, subvențiile și stimulentele financiare, politicile fiscale pot orienta investițiile către surse de energie curată și tehnologii inovatoare. Această cercetare examinează eficiența acestor măsuri în reducerea poluării, creșterea utilizării energiilor regenerabile și stimularea economiei verzi. Printr-o analiză comparativă și studii de caz, lucrarea identifică cele mai bune practici și provocările în implementarea acestor politici. Rezultatele arată că măsurile fiscale bine concepute nu doar că contribuie la reducerea emisiilor de carbon, ci și accelerează dezvoltarea tehnologică și creează locuri de muncă în sectoarele sustenabile. Subvențiile pentru cercetare și dezvoltare (R&D) și stimulentele pentru energie curată s-au dovedit a avea un impact semnificativ în tranziția către o economie sustenabilă. Cu toate acestea, implementarea acestor politici se confruntă cu provocări precum armonizarea intersectorială și rezistența din partea industriilor tradiționale. Pentru a depăși aceste obstacole, este necesară o abordare cuprinzătoare care să implice coordonarea între guverne, sectorul privat și societatea civilă.

Cuvinte-cheie: *Economie verde, sustenabilitate ecologică, politici fiscale, energii regenerabile.*

Coduri JEL: H23, Q58, Q42, O38

EUROPEAN SANCTIONING LEGAL REGIME OF VIOLATIONS OF THE LEGISLATION OF MARKETS IN FINANCIAL INSTRUMENTS

Nicoleta MELNIC, PHD in Law, LLM, MASTER Student TIDE 231,

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

nicoletamelnic166@gmail.com

A prudential, solid regulatory framework and professional conduct for the financial sector must rest on strong supervisory regimes and penalties. Therefore, the financial supervisory authority must have sufficient powers to act and should establish systems of uniform, severe, deterrent sanctions against all infringements of capital market legislation, sanctions that should be applied effectively to maintain

market integrity. Punishment for infringements on financial instruments markets, education, correction and integrity of professional participants to the stock market, as well as ensuring financial market stability are priorities of the EU legislation in this field(Regulation (EU) 596/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on market abuse, Directive 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 non markets in financial instruments, Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments).

Keywords: markets in financial instruments, European Union Legislation

JEL Classification Codes: K22, G18, G28, F36,G38

REGIMUL JURIDIC EUROPEAN DE SANȚIONARE A ÎNCĂLCĂRILOR LEGISLAȚIEI PIEȚELOR DE INSTRUMENTE FINANCIARE

Nicoleta MELNIC, Doctor în Drept, LLM, Masterand TIDE 231,
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova
nicoletamelnic166@gmail.com

Un cadru de reglementare prudențial, solid și o conduită profesională pentru sectorul financiar trebuie să se bazeze pe regimuri de supraveghere puternice și pe sancțiuni. Prin urmare, autoritatea de supraveghere financiară trebuie să aibă suficiente competențe pentru a acționa și să stabilească sisteme de sancțiuni uniforme, severe și descurajante împotriva tuturor încălcărilor legislației pieței de capital, sancțiuni care trebuie aplicate eficient pentru a menține integritatea pieței. Pedepsele pentru încălcările de pe piețele instrumentelor financiare, educarea, corectarea și integritatea participanților profesioniști pe piața bursieră, precum și asigurarea stabilității pieței financiare sunt priorități ale legislației UE în acest domeniu (Regulamentul (UE) 596/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 aprilie 2014 privind abuzul de piață, Directiva 2004/39/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind piețele de instrumente financiare, Directiva 2014/65/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind piețele de instrumente financiare).

Cuvinte-cheie: piețe de instrumente financiare, legislația Uniunii Europene, sancțiuni financiare, reglementare prudențială, stabilitate financiară, abuz de piață

Coduri JEL: K22, G18, G28, F36,G38

THE SINGLE BANKING SUPERVISION MECHANISM IN THE EUROPEAN UNION AND BANKING SUPERVISION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA ON THE DIGITIZATION MAP

Sergiu CEAUS, university assistant
Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova
sergiu.ceaus@gmail.com
ORCID ID: 0009-0008-2871-4896

In order to ensure the safety of the financial sector on the Single Market, the single regulatory framework was created, consisting of a set of regulations, which must be respected by all banks in the European Union, in order to ensure fair competition conditions throughout the European Union.

The Single Supervisory Mechanism - an essential pillar of the Banking Union - is made up of the European Central Bank and the national supervisory authorities of the member states of the European Union. The activities of the Single Supervisory Mechanism are based on the second essential pillar of the Banking Union, namely: the Single Resolution Mechanism.

The Single Supervisory Mechanism is responsible for the direct supervision of the largest and most important banking groups, while the national supervisory authorities continue to supervise all other banks, under the coordination of the ECB, which has ultimate responsibility for this supervision.

The Single Supervisory Mechanism provides for a division of supervisory powers between the ECB and the national supervisory authorities, the criteria making this delimitation relating to: (i) the size of the credit institution; (ii) its importance for the national or EU economy; (iii) the importance of cross-border activities of the supervised institution; (iv) if the respective commercial bank requested or received direct public financial assistance from the European Financial Stability Facility or the European Stability Mechanism; (v) when the supervision of less significant banks is necessary to ensure the consistent application of high supervisory standards, and (vi) the three most important banks in each participating Member State are included. Regarding the institutions that the ECB does not supervise directly, they fall under the indirect supervision process exercised by the national supervisory authorities. The non-member countries of the eurozone, as is also the case of Romania, can participate in the Single Supervisory Mechanism by establishing a close cooperation agreement, and in the case of the Republic of Moldova, according to the Law on the National Bank of Moldova, the legislator assigned to it, inclusively, the competence of prudential banking supervision, which led to the signing of the cooperation memorandum.

Banking supervision is the activity carried out by the banking supervision authority on the component entities of the banking system, which consists in following the way in which they comply with the regulations that set the prudential requirements that ensure both the application of a prudent banking policy and practice in the interest of the respective bank and of its customers, as well as the credibility and viability of the entire system.

Keywords: Banking Supervision, Single Supervisory Mechanism, European Union Banking Union, Prudential Supervision, Financial Sector Regulations, European Central Bank (ECB), National Supervisory Authorities, Single Resolution Mechanism,

JEL Classification Codes: G21, G28, E58, F36

SUPRAVEGHEREA BANCARĂ UNICĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI SUPRAVEGHEREA BANCARĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA PE HARTA DIGITALIZĂRII

Sergiu CEAUS, asistent universitar

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

sergiu.ceaus@gmail.com

ORCID ID:0009-0008-2871-4896

Pentru a asigura siguranța sectorului financiar pe Piața Unică, a fost creat cadrul unic de reglementare, format dintr-un set de reglementări care trebuie respectate de toate băncile din Uniunea Europeană, pentru a asigura condiții echitabile de concurență în întreaga Uniune Europeană.

Mecanismul Unic de Supraveghere - un pilon esențial al Uniunii Bancare - este alcătuit din Banca Centrală Europeană și autoritățile naționale de supraveghere din statele membre ale Uniunii

Europene. Activitățile Mecanismului Unic de Supraveghere se bazează pe al doilea pilon esențial al Uniunii Bancare, respectiv: Mecanismul Unic de Rezoluție.

Mecanismul Unic de Supraveghere este responsabil pentru supravegherea directă a celor mai mari și importante grupuri bancare, în timp ce autoritățile naționale de supraveghere continuă să supravegheze toate celelalte bănci, sub coordonarea BCE, care are responsabilitatea finală pentru această supraveghere.

Acest mecanism prevede o diviziune a competențelor de supraveghere între BCE și autoritățile naționale de supraveghere, criteriile care determină această delimitare fiind legate de: (i) dimensiunea instituției de credit; (ii) importanța acesteia pentru economia națională sau a UE; (iii) importanța activităților transfrontaliere ale instituției supravegheate; (iv) dacă banca comercială respectivă a solicitat sau a primit asistență financiară publică directă de la Fondul European de Stabilitate Financiară sau Mecanismul European de Stabilitate; (v) când supravegherea băncilor mai puțin semnificative este necesară pentru a asigura aplicarea coerentă a standardelor înalte de supraveghere, și (vi) cele mai importante trei bănci din fiecare stat membru participant sunt incluse. În ceea ce privește instituțiile pe care BCE nu le supraveghează direct, acestea intră sub procesul de supraveghere indirectă exercitat de autoritățile naționale de supraveghere. Țările non-membre ale zonei euro, cum este cazul României, pot participa la Mecanismul Unic de Supraveghere prin încheierea unui acord de cooperare strânsă, iar în cazul Republicii Moldova, conform Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, legislatorul i-a atribuit inclusiv competența de supraveghere bancară prudențială, ceea ce a condus la semnarea memorandumului de cooperare.

Supravegherea bancară reprezintă activitatea desfășurată de autoritatea de supraveghere bancară asupra entităților componente ale sistemului bancar, care constă în urmărirea modului în care acestea respectă reglementările ce stabilesc cerințele prudențiale care asigură aplicarea unei politici și practici bancare prudente, în interesul respectivei bănci și al clienților săi, precum și credibilitatea și viabilitatea întregului sistem.

Cuvinte-cheie: Supraveghere bancară, Mecanismul Unic de Supraveghere, Uniunea Bancară Europeană, Supraveghere prudențială, Reglementări financiare, Banca Centrală Europeană (BCE), Autorități Naționale de Supraveghere, Mecanismul Unic de Rezoluție

Coduri JEL: G21, G28, E58, F36

AUDITUL RESURSELOR UMANE - UN CATALIZATOR AL EXCELENȚEI ÎN GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ

Alice STEFĂNESCU, Doctorandă,
Academia de Studii Economice din București, Romania
alicestefanescu@yahoo.com

Auditul resurselor umane (HR) joacă un rol esențial în consolidarea cadrelor de guvernare corporativă prin promovarea transparenței și conformității în cadrul organizațiilor. Această lucrare examinează modul în care auditurile HR îmbunătățesc guvernarea corporativă prin alinierea practicilor forței de muncă cu standardele de reglementare și imperativele etice. Bazându-se pe tendințele globale, cum ar fi importanța crescândă a reglementărilor împotriva spălării de bani și a finanțării terorismului, lucrarea subliniază modul în care auditurile HR contribuie la gestionarea riscurilor și la menținerea integrității organizaționale. Prin intermediul unei examinări atente a literaturii de specialitate, articolul evidențiază valoarea strategică a auditurilor HR în abordarea unor probleme precum managementul necorespunzător al angajaților sau nerespectarea normelor și

valorilor etice. De asemenea, sunt discutate recomandări pentru implementarea cadrelor de audit HR în diverse sectoare, inclusiv prin instrumente practice și indicatori de performanță. Această analiză poziționează auditurile HR ca un mecanism vital pentru promovarea practicilor corporative durabile într-o eră a responsabilității sporite.

Cuvinte-cheie: auditul resurselor umane, guvernanta corporativă, transparență, conformitate, reglementări, etică, gestionarea riscurilor, integritate organizațională, norme etice, performanță, practici corporative sustenabile, responsabilitate, indicatori de performanță, anti-spălarea banilor, prevenirea finanțării terorismului

Coduri JEL: M42, G34, M12.

HUMAN RESOURCES AUDIT - A CATALYST FOR CORPORATE GOVERNANCE EXCELLENCE

Alice STEFANESCU, PhD Student,
Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
alicestefanescu@yahoo.com

The human resources (HR) audit plays a critical role in strengthening corporate governance, by promoting transparency and compliance within companies. This paper examines the impact of HR audits on improving corporate governance by aligning workforce practices with regulatory standards and ethical imperatives. Following global trends such as the increasing importance of anti-money laundering (AML) and combating the financing of terrorism (CFT) regulations, the paper highlights the role of HR audits in risk management and upholding organizational values. Through a review of the literature, the article highlights the strategic value of HR audits in addressing issues such as employee mismanagement, non-compliance with regulations, and ethical violations. Recommendations for implementing HR audit frameworks, including practical tools and performance metrics are also discussed. HR audits are thus positioned as a vital mechanism for promoting sustainable corporate practices in an era of increased accountability.

Keywords: human resources audit, corporate governance, transparency, compliance, regulations, ethics, risk management, organizational integrity, ethical standards, performance, sustainable corporate practices, responsibility, performance indicators, anti-money laundering, counter-terrorism financing

JEL Classification Codes: M42, G34, M12

LEVERAGING DIGITAL TRANSFORMATION TO REVOLUTIONIZE HUMAN RESOURCES AUDITING

Alice STEFANESCU, PhD Student,
Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
alicestefanescu@yahoo.com

The digital revolution will redefine HR auditing by optimizing efficiency and adaptability across various industry sectors. This article explores the integration of advanced digital tools such as electronic audit platforms, artificial intelligence (AI), and data analytics into modern HR auditing procedures. It highlights how these technologies simplify data collection, improve compliance

monitoring, and facilitate predictive analytics for workforce management. Exploring the intersection of efficiency and ethics, the paper addresses potential future challenges, including those related to data privacy and algorithmic bias, and shows how digital transformation offers organizations the opportunity to conduct adaptive HR audits. The findings highlight the role of digital tools in aligning HR audits with organizational objectives and broader sustainable development goals.

Keywords: Human Resources Audit, Corporate Governance, Transparency, Compliance, Risk Management, Sustainable Practices

JEL Classification Codes: M42, G34, M12

VALORIFICAREA TRANSFORMĂRII DIGITALE ÎN REVOLUȚIONAREA AUDITULUI RESURSELOR UMANE

Alice STEFANESCU, doctorandă

Academia de Studii Economice București, România

alicestefanescu@yahoo.com

Revoluția digitală va redefini auditul resurselor umane prin optimizarea eficienței și adaptabilității în toate domeniile industriale. Acest articol explorează integrarea instrumentelor digitale avansate precum platformele de audit electronic, inteligența artificială și analiza datelor în procedurile moderne de audit al resurselor umane. Se subliniază modul în care aceste tehnologii simplifică colectarea datelor, îmbunătățesc monitorizarea conformității și facilitează realizarea de analize predictive pentru gestionarea forței de muncă. Explorând intersecția dintre eficiență și aspectele etice, lucrarea abordează posibile viitoare provocări, inclusiv cele referitoare la confidențialitatea datelor și bias-ul algoritmic și arată cum transformarea digitală oferă organizațiilor oportunitatea de a efectua audituri de resurse umane adaptative. Constatările subliniază rolul instrumentelor digitale în alinierea auditurilor HR cu obiectivele organizaționale și cu obiectivele mai largi de dezvoltare durabilă.

Cuvinte-cheie: Audit resurse umane, guvernanta corporativă, transparentă, conformitate, gestionarea riscurilor, practici durabile

Coduri JEL: M42, G34, M12

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN STRENGTHENING CORPORATE GOVERNANCE AND COMBATING MONEY LAUNDERING: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING ECONOMIES

Liridona NIKQI

MSc, University "Haxhi Zeka" - Peja, Kosovo

liridonanikqi20@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-7546-4789

The purpose of this study is to examine the role that Artificial Intelligence (AI) can play in strengthening corporate governance and combating money laundering, by evaluating the opportunities and challenges faced by developing economies. It will also analyze the impact that the implementation of AI could have on increasing sustainability and economic development in developing countries, addressing the challenges and opportunities arising from the adoption of these technologies. Through a qualitative approach of meta-analysis, meta-regression, critical review and

case studies, this research paper discusses the role of Artificial Intelligence in strengthening corporate governance and combating money laundering, assessing the opportunities and challenges that arise for developing economies. This methodological framework enables a deeper understanding of the multifaceted impacts of using AI to improve transparency and accountability in corporate organizations, as well as in preventing illicit financial activities.

The findings of this research show that the implementation of Artificial Intelligence in strengthening corporate governance and combating money laundering has great potential for developing economies. AI technologies enable the identification and prevention of illicit financial activities in real time, increasing the efficiency of monitoring and auditing systems. However, the main challenges include the lack of resources necessary for implementation, limitations in technological infrastructure and the need for advanced training of professionals.

The opportunities offered by AI are extraordinary, but require a strong institutional and international commitment to maximize its positive impact. These results can serve governments, international organizations, and financial institutions in developing improved policies and strategies for the use of Artificial Intelligence in strengthening corporate governance and combating money laundering. They can also provide guidance to the private sector in implementing advanced technologies to improve transparency and financial security practices.

Keywords: Artificial Intelligence, money laundering, developing economies, financial security

JEL Classification Codes: G34, K42, O33, O38, G32, F55, H83

ROLUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN CONSOLIDAREA GUVERNANȚEI CORPORATIVE ȘI COMBATAREA SPĂLĂRII BANILOR: PROVOCĂRI ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU ECONOMIILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE

Liridona NIKQI, Master în Banci și Finanțe

Facultatea de Afaceri, Universitatea „Haxhi Zeka”, Peja, Republica Kosovo

liridonanikqi20@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-7546-4789

Scopul acestui studiu este de a examina rolul pe care Inteligența Artificială (IA) îl poate juca în consolidarea guvernancei corporative și combaterea spălării banilor, prin evaluarea oportunităților și provocărilor cu care se confruntă economiile în curs de dezvoltare. De asemenea, va analiza impactul pe care l-ar putea avea implementarea IA asupra creșterii durabilității și dezvoltării economice în țările în curs de dezvoltare, abordând provocările și oportunitățile care decurg din adoptarea acestor tehnologii. Printr-o abordare calitativă a meta-analizei, meta-regresiei, revizuirii critice și studii de caz, această lucrare de cercetare discută rolul Inteligenței Artificiale în consolidarea guvernancei corporative și combaterea spălării banilor, evaluând oportunitățile și provocările care apar pentru economiile în curs de dezvoltare. Acest cadru metodologic permite o înțelegere mai profundă a efectelor multiple ale utilizării inteligenței artificiale pentru a îmbunătăți transparența și responsabilitatea în organizațiile corporative, precum și în prevenirea activităților financiare ilicite. Concluziile acestei cercetări arată că implementarea Inteligenței Artificiale în consolidarea guvernancei corporative și combaterea spălării banilor are un mare potențial pentru economiile în curs de dezvoltare. Tehnologiile IA permit identificarea și prevenirea activităților financiare ilicite în timp real, sporind eficiența sistemelor de monitorizare și audit. Cu toate acestea, principalele provocări includ lipsa resurselor necesare implementării, limitările infrastructurii tehnologice și nevoia de pregătire avansată a profesioniștilor.

Oportunitățile oferite de IA sunt extraordinare, dar necesită un angajament instituțional și internațional puternic pentru a-și maximiza impactul pozitiv. Aceste rezultate pot servi guvernelor, organizațiilor internaționale și instituțiilor financiare în dezvoltarea politicilor și strategiilor îmbunătățite pentru utilizarea inteligenței artificiale în consolidarea guvernantei corporative și combaterea spălării banilor. Ele pot oferi, de asemenea, îndrumări sectorului privat în implementarea tehnologiilor avansate pentru a îmbunătăți transparența și practicile de securitate financiară.

Cuvinte-cheie: inteligență artificială, spălare de bani, economii în curs de dezvoltare, securitate financiară

Coduri JEL: G34, K42, O33, O38, G32, F55, H83

THE ROLE OF BANK DIGITALIZATION IN THE TRANSFORMATION OF PUBLIC SERVICES: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS

Claudia GHERȚESCU, PhD Student,

University of Craiova, Romania

claudiaghertescu@gmail.com

ORCID ID: 0009-0002-3457-2405

Bank digitalization plays a vital role in transforming public services, contributing to their efficiency and increasing accessibility for citizens. This bibliometric analysis aims to examine the evolution of research on bank digitalization and its impact on public services, focusing on relevant academic literature from recent years. The study analyzes recent publications to identify research trends, influential authors, and key institutions contributing to this field. By employing advanced bibliometric techniques, such as co-authorship network analysis and keyword co-occurrence mapping, the research highlights the interconnections between digitalization, financial service efficiency, and societal impact. It also explores how emerging technologies, such as artificial intelligence and blockchain, are influencing the digital transformation of banks and how they can contribute to improving public services. The study's findings underline the importance of adopting effective digitalization strategies to support the sustainable development of public financial services, providing a comprehensive perspective on the challenges and opportunities that digitalization brings to this sector. This analysis offers valuable directions for future research and the development of public policies in the field of bank digitalization.

Keywords in English: bank digitalization, public services, bibliometric analysis, financial efficiency, artificial intelligence, blockchain, digital transformation, public financial services, emerging technologies, public policies, sustainable development

JEL Classification Codes: O33, G21, G28, E58, H83, F63.

SPECIFICITIES OF THE APPLICATION OF ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION IN RELATIONS BETWEEN BUSINESS AND PUBLIC AUTHORITIES

Adelina BĂCU, PhD in Law, Associated Professor,
Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova
bacu.adelina@ase.md
ORCID ID: 0009-0001-0788-3390

Alternative dispute resolution, as a way for the parties to settle disputes on mutually acceptable terms for those involved, is widely used in modern economic relations. Settlement of disputes through the approval of amicable agreements takes place in court proceedings as well as in administrative or insolvency proceedings.

The methodology of scientific research is based on the dialectical-materialist method, from which derive other particular methods used in scientific research: logical-legal, logical-formal, comparative, grammatical, as well as observation, description, etc.

Main results. For a long time it was considered that, the negotiation of amicable solutions between public authorities and private individuals, in particular, the business environment, is impossible, because one of the participants in these negotiation processes is a subject, who acts as an instrument of realization of the will of the state and, therefore, is not free to form this will and to dispose of his rights and obligations defined by public law. This rhetoric, however, was countered with the adoption of Law No. 137 of 03-07-2015 on mediation, which in Article 30 paragraph 1 stipulates, "In disputes arising from administrative contentious relations, the provisions of this law shall apply to the extent that they do not contravene the legislation regulating the negotiation of transactions with the participation of legal entities of public law and the conditions for concluding such transactions." Thus, with the consecration of the concept of administrative contract, which implies the negotiation of legal relations between the public authority and the private individual, the infiltration of amicable settlement of disputes between these subjects was inevitable. In this sense, the Administrative Code of the Republic of Moldova has pronounced itself in this respect, Article 217 of which provides that, "In order to settle all or part of the dispute, the parties may conclude a settlement agreement by recording it in the minutes of the court hearing". From these provisions it follows that we have a legal framework that offers opportunities for mediation or concluding a settlement agreement in the event of a dispute between a public authority and a business representative, but the practical implementation of these legal provisions is lacking. The reluctance and distrust that public officials have of alternative dispute resolution methods makes these institutions practically inapplicable in administrative disputes. In this context, it should be noted that the Government and the central public authorities are the most fervent promoters of alternative dispute resolution, and have tried to popularize these means through numerous campaigns, studies and contributions to the creation of a legislative framework in this respect. However, the influence of the executive on the applicability of mediation in the field of public administration remains very limited, and the success of these alternative means of dispute resolution depends on the combined efforts of the central authorities to popularize and educate civil servants to use such methods. At the same time, it is indispensable to finance programs that would train mediators specialized in administrative disputes, candidates could include civil servants who could become mediators for administrative disputes and thus reduce the state's expenses for maintaining the judicial system. Free mediation for these types of conflicts could make business actors much more interested in this instrument, and the state should make its contribution to this.

In conclusion, in order to ensure the functionality of alternative dispute resolution in the field of public administration, actions are necessary, both in terms of state funding for the training of mediators in this sector and their remuneration for the services rendered, and in terms of promoting

alternative methods, by increasing the capacity of understanding of the business representatives of their advantages, but also by raising the awareness of public officials about the impact of these methods on the satisfaction of the beneficiary in relation to the quality of services provided by public authorities.

Key words: alternative dispute resolution, administrative litigation, public authority, mediation, conciliation settlement

JEL classification Codes: K15, E62, O38

PARTICULARITĂȚILE APLICĂRII SOLUȚIONĂRII ALTERNATIVE A DISPUTELOR ÎN RELAȚIILE DINTRE MEDIUL DE AFACERI ȘI AUTORITĂȚILE PUBLICE

Adelina BĂCU, doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova
bacu.adelina@ase.md

ORCID ID: 0009-0001-0788-3390

Metodele alternative de soluționare a litigiilor, ca modalitate de tranșare a conflictelor de către părțile acestuia, în condiții reciproc acceptabile pentru cei implicați, sunt utilizate pe scară largă în relațiile economice moderne. Finalizarea disputelor prin aprobarea acordurilor amiabile are loc atât în procedurile judiciare, cât și în procedurile administrative sau în procesele de insolvență.

Metodologia cercetării științifice se întemeiază pe metoda dialectico-materialistă, din care derivă și alte metode particulare, utilizate în cercetarea științifică realizată: logico-juridică, logico-formală, comparativă, gramaticală, precum și observarea, descrierea, etc.

Principalele rezultate. O lungă perioadă de timp s-a considerat că, negocierea unor soluții amiabile între autoritățile publice și particulari, în special, mediul de afaceri, este imposibilă, deoarece unul dintre participanții la aceste procese de negociere este un subiect, care acționează ca un instrument al realizării voinței statului și, prin urmare, nu este liber să formeze această voință și să dispună de drepturile și obligațiile sale definite de dreptul public. Această retorică însă a fost combătută odată cu adoptarea Legii Nr. 137 din 03-07-2015 cu privire la mediere, care prin art.30 al.1 stipulează: „În litigiile izvorâte din raporturile de contencios administrativ, dispozițiile prezentei legi se aplică în măsura în care nu contravin legislației care reglementează negocierea tranzacțiilor cu participarea persoanelor juridice de drept public și condițiile de încheiere a acestor tranzacții.” Astfel, odată cu consacrară conceptului de contract administrativ, care presupune negocierea unor raporturi juridice între autoritatea publică și particular, era inevitabilă și infiltrarea soluționării amiabile a litigiilor dintre acești subiecți. În acest sens s-a pronunțat și Codul administrativ al RM care prin art.217 dispune că, „Pentru soluționarea integrală sau parțială a litigiului, părțile pot încheia o tranzacție de împăcare prin consemnarea ei în procesul-verbal al ședinței de judecată”. Din aceste prevederi rezultă că avem un cadru legal care oferă oportunități de mediere sau încheiere a unei tranzacții de împăcare în cazul unui litigiu apărut între o autoritate publică și un reprezentant al mediului de afaceri, lipsește însă implementarea practică a acestor dispoziții legale. Rezerva și neîncrederea pe care o manifestă funcționarii publici în raport cu metodele alternative de soluționare a litigiilor determină practic inaplicabilitatea acestor instituții în cadrul contenciosului administrativ. În acest context trebuie să menționăm că, promotorul cel mai aprig al mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor este Guvernul și autoritățile publice centrale care prin numeroase campanii, studii, și aporturi la crearea unui cadru legislativ în acest sens a încercat popularizarea acestor mijloace. Cu toate acestea,

influența executivului asupra aplicabilității medierii în domeniul administrației publice rămâne a fi foarte redusă, or avântul acestor mijloace alternative depinde de efortul conjugat al autorităților centrale de a populariza și educa funcționarii publici în vederea apelării la asemenea metode. Totodată, este indispensabilă finanțarea unor programe care ar pregăti mediatori specializați în conflicte administrative, candidații putând fi inclusiv și persoane din tagma funcționarilor care ar putea deveni mediatori pentru litigiile de contencios administrativ și ar diminua în acest fel cheltuielile statului cu întreținerea sistemului judiciar. Medierea gratuită pentru asemenea tipuri de conflicte ar putea determina actorii din lumea afacerilor să fie mult mai interesați de acest instrument, or statul ar trebui să-și aducă contribuția în acest sens.

În concluzie, pentru asigurarea funcționalității mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor în domeniul administrației publice sunt necesare acțiuni, atât de finanțare din partea statului pentru pregătirea mediatorilor în acest sector și remunerarea lor pentru serviciile prestate, cât și de promovare a metodelor alternative, prin sporirea capacității de înțelegere a reprezentanților mediului de afaceri a avantajelor acestora, dar și prin ridicarea nivelului de conștientizare a funcționarilor publici despre impactul acestor metode asupra stării de satisfacție a beneficiarului în raport de calitatea serviciilor prestate de autoritățile publice.

Cuvinte-cheie: mijloace alternative de soluționare a litigiilor, contencios administrativ, autoritate publică, mediere, tranzacție de împăcare.

Coduri JEL: K15, E 62, O38.

EXAMINING COUNTERPRODUCTIVE BEHAVIORS IN PUBLIC SERVICE AGENCIES: IMPACTS ON ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS AND PUBLIC TRUST

Elvira JOROVLEA, PhD, Associated Professor,
Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova
jorovlea.elvira.leon@ase.md
ORCID: 0000-0001-8184-9951

Counterproductive behaviors in public service agencies, such as violence, misuse of time and resources, and property misuse, pose significant challenges to organizational effectiveness and employee morale. These detrimental actions often arise from perceptions of organizational politics, role ambiguity, and insufficient governance frameworks. Tools like the Counterproductive Work Behavior Checklist can be instrumental in identifying and measuring these behaviors, which are marked by their intentionality and negative impact. Individual traits along with the work environment—especially leader-member relationships—play a crucial role in the prevalence of such behaviors. These behaviors, including lack of motivation and poor communication, obstruct the achievement of organizational goals and disrupt team dynamics. To effectively address these issues, a comprehensive approach is necessary, which includes clearer job definitions and the cultivation of supportive workplace cultures aimed at enhancing overall agency performance. Organizations can combat counterproductive behaviors by implementing strategies such as regular background checks, promoting psychological empowerment, and aligning organizational norms with ethical values. Additionally, prioritizing employee well-being and fostering a supportive culture through training and development programs can help mitigate these behaviors, boost employee morale, and restore public trust in service agencies. High-quality HR practices and effective leadership are essential in

reducing counterproductive work behaviors by promoting fairness and nurturing strong relationships among employees.

Keywords: analysis, behavior, counterproductive behavior, work, public service agencies, organizational effectiveness, public trust

JEL: P47

EXAMINAREA COMPORTAMENTELOR CONTRAPRODUCTIVE ÎN AGENȚIILE DE SERVICIU PUBLIC: IMPACT ASUPRA EFICIENȚEI ORGANIZAȚIONALE ȘI A ÎNCREDERII PUBLICULUI

Elvira JOROVLEA, doctor în economie, conf. univ.

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

jorovlea.elvira.leon@ase.md

ORCID: 0000-0001-8184-9951

Comportamentele contraproductive în agențiile de serviciu public, cum ar fi violența, utilizarea greșită a timpului și a resurselor și utilizarea greșită a proprietății, ridică provocări semnificative pentru eficacitatea organizațională și moralul angajaților. Aceste acțiuni dăunătoare apar adesea din percepțiile asupra politicii organizaționale, ambiguitatea rolurilor și cadrele de guvernare insuficiente. Instrumente precum Lista de verificare a comportamentului în muncă contraproductiv pot fi esențiale în identificarea și măsurarea acestor comportamente, care sunt marcate de intenționalitatea și impactul lor negativ. Trăsăturile individuale împreună cu mediul de lucru – în special relațiile lider-membru – joacă un rol crucial în prevalența unor astfel de comportamente. Aceste comportamente, inclusiv lipsa de motivație și comunicarea deficitară, împiedică atingerea obiectivelor organizaționale și perturbă dinamica echipei. Pentru a aborda în mod eficient aceste probleme, este necesară o abordare cuprinzătoare, care să includă definiții mai clare ale posturilor și cultivarea unor culturi de sprijin la locul de muncă, menite să îmbunătățească performanța generală a agenției. Organizațiile pot combate comportamentele contraproductive prin implementarea unor strategii precum verificări regulate ale antecedentelor, promovarea împuternicirii psihologice și alinierea normelor organizaționale cu valorile etice. În plus, acordarea de prioritate bunăstării angajaților și promovarea unei culturi de sprijin prin programe de formare și dezvoltare poate ajuta la atenuarea acestor comportamente, la creșterea moralului angajaților și la restabilirea încrederii publicului în agențiile de servicii. Practicile de HR de înaltă calitate și conducerea eficientă sunt esențiale în reducerea comportamentelor de muncă contraproductive prin promovarea corectitudinii și întreținând relații puternice între angajați.

Cuvinte-cheie: analiză, comportament, comportament contraproductiv, muncă, agenții de serviciu public, eficiența organizațională, încredere public

Coduri JEL: P47

THE IMPORTANCE OF KNOWING BUSINESS LEGISLATION FOR ENTREPRENEURS

Maria GRĂU-PANȚUREAC, PhD in Law, Associated Professor,
Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova
grau.pantureac.maria@gmail.com
ORCID ID: JEL Classification Codes

In today's dynamic economic environment, understanding business legislation is a fundamental aspect of entrepreneurial success. Legal awareness ensures compliance with regulations, mitigates risks, and protects the interests of both the business and its stakeholders. Entrepreneurs must navigate complex areas such as contracts, corporate governance, taxation, labor law, and consumer protection. Moreover, staying informed about legislative changes helps businesses adapt to new requirements, maintain competitiveness, and avoid potential penalties or disputes. This topic is particularly relevant as regulatory frameworks continue to evolve, requiring a proactive approach to legal education. Legal awareness is not merely a technical requirement but a strategic asset for business owners. By understanding their rights and obligations under the law, entrepreneurs can enhance their decision-making capabilities, foster transparent operations, and build a foundation for long-term success. The primary aim of this article is to emphasize the importance of legal knowledge for entrepreneurs and demonstrate how it can be effectively applied to everyday business operations.

Specific objectives include:

- Highlighting the critical areas of business law that impact entrepreneurial activities.
- Explaining the role of legal awareness in risk management and dispute resolution.
- Encouraging entrepreneurs to integrate legal compliance into their strategic planning processes.
- Demonstrating how understanding legislation supports sustainable and ethical business growth.

This article is based on a qualitative analysis of relevant legal frameworks, practical case studies, and a comparative review of global best practices in business law compliance. Additionally, input from legal experts and examples of common challenges faced by entrepreneurs were used to provide actionable insights. These methods ensure a comprehensive approach to the subject and underline its practical implications.

Keywords: business legislation, legal compliance, risk management, corporate governance, entrepreneurship, sustainable growth, legal awareness.

JEL Classification Codes: K2, 22

IMPORTANȚA STUDIILOR DREPTULUI AFACERILOR PENTRU VIITORII ANTREPRENORI

Maria GRĂU-PANȚUREAC, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova
grau.pantureac.maria@gmail.com
ORCID ID:0009-0002-3274-7291

În mediul economic actual, unul foarte dinamic, înțelegerea legislației de afaceri reprezintă un aspect fundamental al succesului antreprenorial. Conștientizarea legală a unei afaceri asigură conformitatea cu reglementările, reduce riscurile și protejează interesele atât ale afacerii, cât și ale părților interesate.

Antreprenorii trebuie să navigheze prin domenii complexe, cum ar fi contractele, guvernarea corporativă, fiscalitatea, legislația muncii și protecția consumatorului. Mai mult, menținerea la curent cu schimbările legislative ajută afacerile să se adapteze noilor cerințe, să rămână competitive și să evite eventualele sancțiuni sau dispute. Acest subiect este deosebit de relevant, deoarece cadrele de reglementare continuă să evolueze, necesitând o abordare proactivă în educația juridică. Cunoașterea legislației nu este doar o cerință tehnică, ci și un atu strategic pentru proprietarii de afaceri. Prin înțelegerea drepturilor și obligațiilor legale, antreprenorii își pot îmbunătăți capacitățile de luare a deciziilor, pot încuraja operațiuni transparente și pot construi o fundație pentru succesul pe termen lung.

Scopul principal al acestui articol este de a sublinia importanța cunoștințelor juridice pentru antreprenori și de a demonstra modul în care acestea pot fi aplicate eficient în operațiunile cotidiene ale afacerii.

Obiectivele specifice includ:

- Evidențierea domeniilor critice ale dreptului afacerilor care influențează activitățile antreprenoriale.
- Explicarea rolului conștientizării legale în gestionarea riscurilor și rezolvarea disputelor.
- Încurajarea antreprenorilor să integreze conformitatea juridică în procesele lor de planificare strategică.
- Demonstrarea modului în care înțelegerea legislației sprijină creșterea sustenabilă și etică a afacerilor.

Acest articol se bazează pe o analiză calitativă a legislației juridice relevante și identificarea bunelor practici în conformitatea cu legislația de afaceri.

Cuvinte-cheie: legislație de afaceri, conformitate juridică, managementul riscurilor, guvernarea corporativă, antreprenoriat, creștere sustenabilă, conștientizare legală.

Coduri de clasificare JEL: K2, K22.

LEVERAGING DIGITAL TOOLS IN PUBLIC INTERNAL AUDITS

Lucia Maria UDRESCU, Phd Student Academy
of Economic Studies Bucharest, Romania
udreculucia20@stud.ase.ro

Miruna-Iuliana CUNEA
Academy of Economic Studies Bucharest, Romania
cuneamiruna16@stud.ase.ro

Newest trends of public internal audit involve several digital tools that ensure effectiveness, transparency, and accountability within the area of public sector governance and sustainability performance. An exciting narration of contributions from new and advanced technologies of data analytics, artificial intelligence, and e-governance keeps on reshaping processes of public internal audit. Equipped with advanced auditing tools, they enhance audit quality, grant real-time insight, reduce fraud, heighten regulatory compliance, and elevate overall operational efficiency within public institutions. Based on this premise, this article reviews related literature, describes methodology, and discusses findings from the chosen case studies, which give proof of the transformation potential of digital tools within public internal audits. Conclusions will be drawn with calls for recommendations on how further enhancements to audit frameworks might leverage full benefits of digitalization

Keywords: public internal audit, digitalization, digital tools, public sector governance, sustainability, data analytics, artificial intelligence, e-governance, operational efficiency, compliance, fraud prevention

JEL Classification Codes: H83, O33, M42, G34, Q56

VALORIFICAREA INSTRUMENTELOR DIGITALE ÎN AUDITURILE PUBLICE INTERNE

Lucia Maria UDRESCU, Doctorandă

Academia de Studii Economice din București, România
udresculucia20@stud.ase.ro

Miruna-Iuliana CUNEA

Academia de Studii Economice din București, România
cuneamiruna16@stud.ase.ro

Cele mai noi tendințe în auditul public intern implică utilizarea mai multor instrumente digitale care asigură eficacitatea, transparența și responsabilitatea în guvernarea sectorului public și în performanța sustenabilității. Utilizarea tehnologiilor noi și avansate precum analiza datelor, inteligența artificială și e-guvernarea continuă să redefinească procesele de audit public intern. Echipate cu instrumente avansate de audit, acestea îmbunătățesc calitatea auditului, oferă perspective în timp real, reduc fraudă, sporesc conformitatea cu reglementările și cresc eficiența operațională generală în instituțiile publice. Pornind de la această premisă, articolul revizuieste literatura de specialitate, descrie metodologia și discută concluziile studiilor de caz selectate, care demonstrează potențialul de transformare al instrumentelor digitale în cadrul auditurilor publice interne. Concluziile vor include recomandări pentru îmbunătățirea cadrului de audit, astfel încât să se valorifice pe deplin beneficiile digitalizării.

Cuvinte-cheie: audit public intern, digitalizare, instrumente digitale, guvernarea sectorului public, sustenabilitate, analiza datelor, inteligență artificială, e-guvernare, eficiență operațională, conformitate, prevenirea fraudei

Coduri JEL: H83, O33, M42, G34, Q56

CRIMINAL LIABILITY FOR FALSE IDENTITY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Sergiu CERNOMOREȚ, PhD. in law, Associate professor

Academy of Economic Studies, Republic of Moldova /

"Lower Danube" University in Galati, Romania

cernomor2004@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0172-0491

The identity of the person represents a non-patrimonial right, attribute and indispensable guarantee of the person, protected by the normative framework of the Republic of Moldova. In this sense, we fully welcome the completion, albeit delayed, of the Criminal Code of the Republic of Moldova by Law no. 136 of 06.06.2024 (in force from 07.09.2024) with a new normative content - false identity. Thus, the act of false of identity finds its seat within para. (1) art. 177/1 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, being described as follows - "Illegal presentation under a false identity or assigning such an identity to another person by using official documents in the name of another person, by registering and/or using user accounts on online platforms social media, web portals, e-mail addresses, telephone numbers, access cards or other services of the information society, except for the use of non-infringing pseudonyms the identity or pseudonyms of other data subjects, in order to induce or maintain error for the purpose of producing a legal consequence".

The social danger of this fact arises from the possibility of producing legal consequences, the list of which is non-exhaustive (conclusion of the contract; recognition of the pending civil action; reporting to the criminal investigation body, etc. on behalf of another owner). Moreover, the use of false identity is increasingly gaining momentum through the registration and/or use of user accounts on online

platforms, social media, web portals, e-mail addresses, telephone numbers, access cards or other services of the information society.

The justification for including the fact of false identity in the scope of criminal incrimination is the increase in criminal cases such as: fraud, obtaining credit, loan or insurance compensation/indemnity by deception or enticing the minor for sexual purposes, etc., through the use by the subjects of these facts of foreign or invented identity. We find that false identity serves as a crime - a means for committing other serious or particularly serious crimes.

In the present study, we propose for analysis the constitutive elements of the act of identity forgery, through the lens of legal qualification and delimitation from other crimes.

Keywords: false identity, criminal liability, Criminal Code of the Republic of Moldova, legal regulation, fraud, information society, forgery, legal consequences, cybercrime, identity protection.

JEL Classification Codes: K14, K42, D82, O33, K24

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU IDENTITATE FALSĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Sergiu CERNOMOREȚ, Doctor în Drept, Conferențiar Universitar

Academia de Studii Economice, Republica Moldova /

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

cernomor2004@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0172-0491

Identitatea persoanei reprezintă un drept nepatrimonial, un atribut și o garanție indispensabilă a persoanei, protejate de cadrul normativ al Republicii Moldova. În acest sens, salutăm pe deplin completarea, chiar dacă întârziată, a Codului Penal al Republicii Moldova prin Legea nr. 136 din 06.06.2024 (în vigoare din 07.09.2024) cu un conținut normativ nou – identitatea falsă.

Astfel, fapta de identitate falsă își găsește reglementarea la alin. (1) art. 177/1 din Codul Penal al Republicii Moldova, fiind descrisă astfel: „Prezentarea ilegală sub o identitate falsă sau atribuirea unei astfel de identități altei persoane prin utilizarea documentelor oficiale pe numele altor persoane, prin înregistrarea și/sau utilizarea conturilor de utilizator pe platformele online de socializare, portaluri web, adrese de e-mail, numere de telefon, carduri de acces sau alte servicii ale societății informaționale, cu excepția utilizării pseudonimelor care nu prejudiciază identitatea sau a pseudonimelor altor subiecți de date, în scopul de a induce sau menține eroarea pentru producerea unui efect juridic”.

Pericolul social al acestei fapte rezultă din posibilitatea de a produce consecințe juridice, lista cărora nu este exhaustivă (încheierea unui contract; recunoașterea unei acțiuni civile pendinte; raportarea către organul de urmărire penală etc. în numele unui alt titular). Mai mult, utilizarea identității false capătă din ce în ce mai mult avânt prin înregistrarea și/sau utilizarea conturilor de utilizator pe platformele online de socializare, portaluri web, adrese de e-mail, numere de telefon, carduri de acces sau alte servicii ale societății informaționale.

Justificarea includerii faptei de identitate falsă în sfera incriminării penale este creșterea cazurilor penale precum: fraudă, obținerea de credite, împrumuturi sau despăgubiri/indemnizații de asigurare prin înșelăciune sau atragerea minorului în scopuri sexuale etc., prin utilizarea de către subiecții acestor fapte a unei identități străine sau inventate. Constatăm că identitatea falsă servește ca infracțiune – mijloc pentru săvârșirea altor infracțiuni grave sau deosebit de grave.

În prezentul studiu, propunem pentru analiză elementele constitutive ale faptei de falsificare a identității, prin prisma calificării legale și a delimitării de alte infracțiuni.

Cuvinte-cheie: identitate falsă, răspundere penală, Codul Penal al Republicii Moldova, reglementare juridică, fraude, societatea informațională, falsificare, consecințe juridice, criminalitate cibernetică, protecția identității

Coduri JEL: K14, K42, D82, O33, K24

SUBJECTS OF CONTRAVENTION LIABILITY

Andrei NASTAS, PhD in Law, Assoc. Prof.,

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

ady_bax@yahoo.com

ORCID ID: 0000-0003-2715-6577

Contravention, as a form of illicit conduct, entails fulfilling several elements, without which it falls outside the scope of contravention law and cannot constitute the basis for contravention liability. Depending on the severity of the act and local legislation, the subject of contravention liability may be subject to sanctions such as financial fines or other coercive measures, aimed at correcting behavior or ensuring compliance with social or safety norms. The subject of the contravention is the person held liable for contravention, a status attained only by those who commit unlawful acts. In legal literature, the legal subject is the holder of rights and obligations, according to articles 16 and 17 of the Contravention Code of the Republic of Moldova; subjects of contravention liability can be both natural persons and legal entities who commit a contravention, meaning they violate legal or regulatory provisions stipulated in contravention legislation. Natural person: Individuals who commit contraventions, such as exceeding the legal speed limit or failing to comply with traffic rules, are subject to contravention liability. They may be fined or subjected to other sanctions depending on the severity of the offense.

Legal entity: In some cases, companies or other legal entities may be held responsible for contraventions. For example, a company may be fined for failing to comply with workplace safety standards or for violating environmental regulations. Both natural persons and legal entities can be subject to contravention sanctions in accordance with local legislation and the severity of the violation.

Keywords: Contravention, subject, natural person, legal person

JEL Classification Codes:

SUBIECȚII RĂSPUNDERII CONTRAVENȚIONALE

Andrei NASTAS, conferențiar universitar, doctor în drept

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

ady_bax@yahoo.com

ORCID ID: 0000-0003-2715-6577

Contravenția, ca formă de conduită ilicită, implică îndeplinirea mai multor elemente, fără de care aceasta nu intră sub incidența dreptului contravențional și nu poate constitui baza răspunderii contravenționale. În funcție de gravitatea faptei și legislația locală, subiectul răspunderii contravenționale poate fi supus unor sancțiuni precum amenzi financiare sau alte măsuri coercitive,

menite să corecteze comportamentul sau să asigure respectarea normelor sociale sau de siguranță. Subiectul contravenției este persoana trasă la răspundere pentru contravenție, un statut dobândit numai de cei care comit acte ilicite. În literatura de specialitate, subiectul juridic este titularul de drepturi și obligații, conform articolelor 16 și 17 din Codul Contravențional al Republicii Moldova; subiecții răspunderii contravenționale pot fi atât persoane fizice, cât și juridice care comit o contravenție, adică încalcă prevederile legale sau regulamentare stipulate în legislația contravențională.

Persoane fizice: Persoanele care comit contravenții, cum ar fi depășirea limitei legale de viteză sau nerespectarea regulilor de circulație, sunt supuse răspunderii contravenționale. Acestea pot fi amendate sau supuse altor sancțiuni, în funcție de gravitatea infracțiunii.

Persoane juridice: În unele cazuri, companiile sau alte entități juridice pot fi trase la răspundere pentru contravenții. De exemplu, o companie poate fi amendată pentru nerespectarea standardelor de siguranță la locul de muncă sau pentru încălcarea reglementărilor de mediu. Atât persoanele fizice, cât și cele juridice pot fi subiecte ale sancțiunilor contravenționale, în conformitate cu legislația locală și gravitatea încălcării.

Cuvinte-cheie în română: contravenție, subiect, persoană fizică, persoană juridică, răspundere contravențională, sancțiuni, legislație contravențională

Cuvinte-cheie: contravenție, subiect, persoană fizică, persoană juridică, răspundere contravențională, sancțiuni, legislație contravențională, norme sociale, siguranță publică, măsuri coercitive

Coduri JEL: K14, K42, D73, H83

LIVING STANDARDS OF THE UNEMPLOYED IN MOLDOVA: CHALLENGES AND PROSPECTS

Oxana BARBĂNEAGRĂ,

Assoc. Prof. PhD

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

oxana.barbaneagra@ase.md

ORCID: 0009-0008-2567-0170

The paper explores the living standards of the unemployed in the Republic of Moldova, highlighting the gaps with EU standards and the specific challenges faced by this vulnerable group. Living standards, determined by indicators such as income, housing conditions and access to education and health, are affected by limited economic resources and persistent inequalities. The average monthly income per person was 4915.6 lei in 2023, but the unemployed benefit only marginally, with unemployment benefits insufficient to cover basic needs.

The problem of social inequality is highlighted by the Gini coefficient, which reflects a disproportionate income distribution. Despite some governmental measures, Moldova's social protection system remains underfunded and inefficient, with only 0.18% of the social insurance budget being allocated to the protection of the unemployed in 2023. This context amplifies the risks of poverty and social exclusion, with a particular impact on rural households and large families.

The paper proposes measures aimed at reducing poverty and improving the living conditions of the unemployed, such as creating well-paid jobs, raising the minimum wage and extending social benefits. In addition, adapting practices from European models, such as progressive taxation and programs to support disadvantaged groups, could reduce economic and social gaps.

Integrated reforms, combining economic and social approaches, are essential to raise the living standards of the unemployed and to bring the Republic of Moldova in line with European standards, thus contributing to a more equitable and inclusive society.

Key words: standard of living, unemployed, social protection, social insurance, at-risk-of-poverty

JEL Classification: I31, I38, J64, O15

NIVELUL DE TRAI AL ȘOMERILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE

Oxana BARBĂNEAGRĂ, Conf. univ. dr.

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

oxana.barbaneagra@ase.md

ORCID: 0009-0008-2567-0170

Lucrare explorează nivelul de trai al șomerilor din Republica Moldova, accentuând decalajele față de standardele Uniunii Europene și provocările specifice cu care se confruntă această categorie vulnerabilă. Nivelul de trai, determinat prin indicatori precum veniturile, condițiile de locuit și accesul la educație și sănătate, este afectat de resursele economice limitate și de inegalitățile persistente. Veniturile medii lunare pe persoană au fost de 4915,6 lei în 2023, însă șomerii beneficiază doar marginal de acestea, indemnizația de șomaj fiind insuficientă pentru a acoperi necesitățile de bază.

Problema inegalităților sociale este evidențiată de coeficientul Gini, care reflectă o distribuție disproporționată a veniturilor. În pofida unor măsuri guvernamentale, sistemul de protecție socială al Republicii Moldova rămâne subfinanțat și ineficient, doar 0,18% din bugetul asigurărilor sociale fiind alocat protecției șomerilor în 2023. Acest context amplifică riscurile de sărăcie și excluziune socială, cu un impact deosebit asupra gospodăriilor din mediul rural și a familiilor numeroase.

Lucrarea propune măsuri orientate spre reducerea sărăciei și îmbunătățirea condițiilor de trai ale șomerilor, cum ar fi crearea de locuri de muncă bine plătite, creșterea salariului minim și extinderea prestațiilor sociale. În plus, adaptarea practicilor din modelele europene, precum impozitarea progresivă și programele de susținere a categoriilor defavorizate, ar putea reduce decalajele economice și sociale.

Reformele integrate, care combină abordările economice și sociale, sunt esențiale pentru creșterea nivelului de trai al șomerilor și pentru alinierea Republicii Moldova la standardele europene, contribuind astfel la o societate mai echitabilă și incluzivă.

Cuvinte-cheie: nivel de trai, șomeri, protecție socială, asigurări sociale, risc de sărăcie

JEL Classification: I31, I38, J64, O15

CURRENT IMPEDIMENTS AND CHALLENGES FOR AGRICULTURAL LAND IN THE EUROPEAN UNION

Viorica URSU, PhD in Law, Assoc. Prof.,

Technical University of Moldova, Republic of Moldova

viorica.ursu@dp.utm.md

ORCID: 0000-0003-4194-4799

Iurie IVANOV*, university assistant

Technical University of Moldova, Chişinău, Republic of Moldova

iurie.ivanov@dp.utm.md

ORCID: 0000-0002-1083-9657

Alexandru GRIBINCEA, masterand anul 2

Technical University of Moldova, Chişinău, Republic of Moldova

alexandru.gribincea1@dp.utm.md

The Common Agricultural Policy is a central pillar of the European Union, but its implementation encounters various impediments affecting agricultural land. Two major phenomena analyzed in this context are agricultural land grabbing and land abandonment, both of which have economic, social and environmental implications.

Agricultural land grabbing in the EU has increased significantly in recent decades, although not on the scale seen globally. Countries such as Romania, Bulgaria, Hungary and Poland are affected by massive acquisitions by foreign investors who control large areas of agricultural land. This trend is fostered by a lack of transparency in land transactions, including through practices such as "pocket contracts" or the use of intermediary companies. Land grabbing is leading to a decrease in local farmers access to resources and a profound agricultural restructuring, with effects on family farming and rural economies. The emergence of new owners - investment funds and financial corporations - creates inequalities and reduces agricultural diversity, which may affect long-term food security.

At the same time, the abandonment of agricultural land is a significant challenge particularly in rural and mountainous regions of the EU. Factors such as depopulation of rural areas, ageing populations, migration of young people to cities, limited access to markets and poorly adapted agricultural policies contribute to this phenomenon. In countries such as Poland, Estonia, Latvia and Lithuania, abandonment rates have reached between 10% and 20%. On the one hand, land abandonment allows natural habitats to regenerate and biodiversity to increase; on the other hand, the economic and social effects are negative, leading to land degradation, loss of farming traditions and the decline of rural communities.

These two phenomena reflect the need for sustainable and effective agricultural policies that support local farmers, combat land speculation and encourage responsible use of agricultural land. The proposed measures include transparency in land transactions, protecting farmers' rights and promoting sustainable farming practices. Continued monitoring and the implementation of well-thought-out measures are necessary to ensure a fair distribution and efficient use of agricultural resources in the European Union, thus contributing to the long-term support of rural economies.

This article aims to explore these themes, providing an analysis of the factors influencing them, the effects generated and possible solutions for an optimal management of agricultural land under the Common Agricultural Policy.

Keywords: sustainable development, real estate, agricultural land, land, European Union.

JEL Classification: H82, J43, K11, O13.

IMPEDIMENTELE ȘI PROVOCĂRILE ACTUALE PRIVIND TERENURILE AGRICOLE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Viorica URSU, PhD in Law, Assoc. Prof.,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Republica Moldova
viorica.ursu@dp.utm.md
ORCID: 0000-0003-4194-4799

Iurie IVANOV*, university assistant
Universitatea Tehnică a Moldovei, Republica Moldova
iurie.ivanov@dp.utm.md
ORCID: 0000-0002-1083-9657

Alexandru GRIBINCEA, masterand anul 2
Universitatea Tehnică a Moldovei, Republica Moldova
alexandru.gribincea1@dp.utm.md

Politica Agricolă Comună reprezintă un pilon central al Uniunii Europene, însă aplicarea acesteia întâmpină diverse impedimente care afectează terenurile agricole. Două fenomene majore analizate în acest context sunt acapararea terenurilor agricole și abandonarea acestora, ambele având implicații economice, sociale și ecologice.

Acapararea terenurilor agricole în UE a crescut semnificativ în ultimele decenii, deși nu atinge amploarea observată la nivel global. Țări precum România, Bulgaria, Ungaria și Polonia sunt afectate de achiziții masive din partea investitorilor străini, care controlează suprafețe mari de teren agricol. Această tendință este favorizată de lipsa transparenței în tranzacțiile funciare, inclusiv prin practici precum „contractele de buzunar” sau utilizarea companiilor intermediare. Acapararea terenurilor determină scăderea accesului fermierilor locali la resurse și o restructurare agricolă profundă, cu efecte asupra agriculturii familiale și a economiilor rurale. Apariția noilor proprietari – fonduri de investiții și corporații financiare – generează inegalități și reduce diversitatea agricolă, ceea ce poate afecta securitatea alimentară pe termen lung.

În paralel, abandonarea terenurilor agricole este o provocare semnificativă în special în regiunile rurale și montane ale UE. Factori precum depopularea spațiului rural, îmbătrânirea populației, migrarea tinerilor spre orașe, accesul limitat la piețe de desfacere și politicile agricole insuficient adaptate contribuie la acest fenomen. În țări precum Polonia, Estonia, Letonia și Lituania, ratele de abandon au atins între 10% și 20%. Pe de o parte, abandonul terenurilor permite regenerarea habitatelor naturale și creșterea biodiversității. Pe de altă parte, efectele economice și sociale sunt negative, conducând la degradarea terenurilor, pierderea tradițiilor agricole și declinul comunităților rurale.

Aceste două fenomene reflectă necesitatea unor politici agricole sustenabile și eficiente, care să sprijine fermierii locali, să combată speculațiile funciare și să încurajeze utilizarea responsabilă a terenurilor agricole. Măsurile propuse includ transparență în tranzacțiile funciare, protejarea drepturilor fermierilor și promovarea unor practici agricole durabile. Supravegherea continuă și implementarea unor măsuri bine gândite sunt necesare pentru garantarea unei distribuții juste și a unei exploatare eficiente a resurselor agricole din Uniunea Europeană, contribuind astfel la susținerea pe termen lung a economiilor din mediul rural.

Acest articol își propune să exploreze aceste teme, oferind o analiză a factorilor care le influențează, a efectelor generate și a soluțiilor posibile pentru o administrare optimă a terenurilor agricole în cadrul Politicii Agricole Comune.

Cuvinte cheie: dezvoltare durabilă, bunuri imobile, terenuri agricole, pământ, Uniunea Europeană.

ENTREPRENEURIAL FREEDOM AND COMPETING DEVELOPMENT STRATEGIES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Florin Ion TEODORESCU, PhD., BA, MA, Msc, independent researcher, Romania
florinonteodorescu@yahoo.com

Considering the situation of economic freedom in the Republic of Moldova and the precedents of the other candidate states in which the level of economic freedom and liberalization imposed by the requirements of the *acquis communautaire* is higher at the time of admission than that existing at the initiation of negotiations, any economic norm agreed on the basis of the *acquis* it becomes, comparatively and at least for the time being, a superior landmark of economic freedom. Moreover, by placing it in the rankings - prior to the start of negotiations between the Republic of Moldova and the European Union - it emphasizes the impossibility of internal generation and the inherent origin of economic policies based on entrepreneurial and market freedom.

In this duality of legislative pressure but also the search for integration in a macro-institutional financial flow from outside to inside, there is a danger that a development system based on transfers will suffocate and hide the benefits and causal results of an organic and sustainable growth model economic based on entrepreneurial means, i.e. on the opening of the economy to internal and external investments as a result of the relaxation of legislative, bureaucratic or fiscal pressures and, thus, on encouraging the path arduous, rough and uncertain entrepreneurial skills and, therefore, of the disposition to increased efforts for the same results.

Keywords: freedom, economic freedom, entrepreneurial freedom, rankings of economic freedom, entrepreneurial development.

JEL Classification: K2, M1.

LIBERTATEA ANTREPRENORIALĂ ȘI STRATEGII CONCURENTE DE DEZVOLTARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Florin Ion TEODORESCU, PhD., BA, MA, Msc, cercetător independent, România
florinonteodorescu@yahoo.com

Având în vedere situația libertății economice în Republica Moldova și precedentele celorlalte state candidate în care nivelul de libertate economică și de liberalizare impus prin cerințele *acquis-ului* comunitar este superior la momentul admiterii celui existent la inițierea negocierilor, orice normă economică convenită pe baza *acquis-ului* devine, comparativ și cel puțin pentru moment, un reper superior de libertate economică. De altfel, prin situarea în clasamente - anterioară începerii negocierilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană - subliniază imposibilitatea generării interne și a originii inerente a unor politici economice bazate pe libertatea antreprenorială și a pieței.

În această dualitate de presiune legislativă dar și de căutare a integrării într-un flux financiar macroinstituțional dinspre exterior către interior, există pericolul ca un sistem de dezvoltare bazat pe transferuri să sufocă și să oculteze beneficiile și rezultatele cauzale ale unui model organic și sustenabil al creșterii economice întemeiat pe mijloace antreprenoriale, adică pe deschiderea economiei către investiții interne și externe ca urmare a relaxării presiunilor legislative, birocratică sau fiscală și, astfel, pe încurajarea căii anevoiase, aspre și nesigure antreprenoriale și, deci, a dispoziției la eforturi sporite pentru rezultate deopotrivă acestora.

Cuvinte cheie: libertate, libertate economică, libertate antreprenorială, clasamente ale libertății economice, dezvoltare antreprenorială.

JEL Classification: K2, M1.

III. NONPROFIT ORGANIZATIONS: from REGULATIONS AND GOVERNANCE to PUBLIC UTILITY AND SOCIAL PERFORMANCE

THE ROLE OF BUSINESS IN IMPROVING EDUCATION QUALITY AND SOCIAL PERFORMANCE

Svetlana BÎRSAN, PhD., conf. univ.,

Lucia CEPRAGA, PhD., conf. univ.,

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova/

Dunărea de Jos University of Galați, Romania

birsan.svetlana@ase.md / cepragalucia@ase.md

ORCID ID: 0000-0001-8349-2714 / 0000-0003-4253-2753

This article explores the interconnection between business and the education system, with a focus on how business can contribute to improving the quality of education and increasing social performance. Various collaborative mechanisms such as public-private partnerships, mentoring programs, investments in infrastructure and curriculum, and their impact on academic performance, professional skills development and labor market integration are analyzed. The study highlights the mutual benefits of this collaboration, both for business and society as a whole. Collaboration between business and the education system offers numerous opportunities to improve the quality of education and increase social performance. However, there are also significant challenges, such as differences in perspectives, lack of resources and inadequate legislative frameworks. The article explores these challenges and proposes solutions to optimize collaboration between the two sectors.

Keywords: business, education quality, social performance, public-private partnerships, mentoring programs, investments in education, professional skills, labor market integration, cross-sector collaboration, legislative challenges

JEL Classification Codes: I25, M14, L31, H52, J24

ROLUL AFACERILOR ÎN ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII EDUCAȚIEI ȘI A PERFORMANȚEI SOCIALE

Svetlana BÎRSAN, dr., conf. univ., Lucia CEPRAGA, dr., conf. univ.

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova /

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

birsan.svetlana@ase.md / cepragalucia@ase.md

ORCID ID: 0000-0001-8349-2714 / 0000-0003-4253-2753

Acest articol explorează interconexiunea dintre mediul de afaceri și sistemul educațional, concentrându-se pe modul în care afacerile pot contribui la îmbunătățirea calității educației și la creșterea performanței sociale. Sunt analizate diverse mecanisme de colaborare, cum ar fi parteneriatele public-privat, programele de mentorat, investițiile în infrastructură și curriculum, și impactul acestora asupra performanței academice, dezvoltării competențelor profesionale și integrării pe piața muncii. Studiul evidențiază beneficiile reciproce ale acestei colaborări, atât pentru mediul de

afaceri, cât și pentru societate în ansamblu. Colaborarea dintre mediul de afaceri și sistemul educațional oferă numeroase oportunități pentru a îmbunătăți calitatea educației și pentru a crește performanța socială. Cu toate acestea, există și provocări semnificative, cum ar fi diferențele de perspectivă, lipsa resurselor și cadrele legislative inadecvate. Articolul explorează aceste provocări și propune soluții pentru a optimiza colaborarea dintre cele două sectoare.

Cuvinte-cheie: afaceri, calitatea educației, performanță socială, parteneriate public-privat, programe de mentorat, investiții în educație, competențe profesionale, integrare pe piața muncii, colaborare între sectoare, provocări legislative

Coduri JEL: I25, M14, L31, H52, J24

DIGITAL TRANSFORMATION OF PUBLIC SERVICES: NAVIGATING TECHNOLOGICAL CHALLENGES TO MEET BUSINESS EXPECTATIONS

Elena CIOCHINA, Phd. in Law, university lecturer

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

eciochina.av@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7852-8567

The digital transformation of public services is a crucial process for modernizing administrative infrastructure and enhancing the efficiency of interactions between public authorities and the business environment in the Republic of Moldova. This paper explores the technological challenges associated with this process and examines how digitalization can meet the expectations of businesses in an increasingly competitive economic environment. The adoption of innovative digital solutions such as artificial intelligence, blockchain, and advanced data analytics can significantly contribute to streamlining public services, reducing bureaucracy, and improving user accessibility. However, the digital transformation process entails numerous challenges, including underdeveloped digital infrastructure, a lack of digital skills in public administration, and the need for effective public-private collaboration. The study highlights the importance of public-private partnerships in designing and implementing sustainable solutions that address the needs of the business sector and contribute to the country's economic development. Additionally, recommendations are proposed to enhance digital infrastructure and technological skills among public sector employees, aiming to ensure efficient integration into the global digital economy.

Keywords: Digital Transformation, Public Services, Technological Challenges, Business Environment, Innovation, Public-Private Collaboration, Digital Infrastructure

JEL Classification Codes: H83, O33, L86, M15

TRANSFORMAREA DIGITALĂ A SERVICIILOR PUBLICE: NAVIGAREA PROVOCĂRILOR TEHNOLOGICE PENTRU A RĂSPUNDE AȘTEPTĂRILOR MEDIULUI DE AFACERI

Elena CIOCHINA, lector universitar, doctor în drept
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova
eciochina.av@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7852-8567

Transformarea digitală a serviciilor publice reprezintă un proces esențial pentru modernizarea infrastructurii administrative și pentru creșterea eficienței interacțiunii dintre autoritățile publice și mediul de afaceri în Republica Moldova. Această lucrare explorează provocările tehnologice asociate cu acest proces și analizează modalitățile prin care digitalizarea poate satisface așteptările companiilor într-un mediu economic tot mai competitiv. Adoptarea unor soluții digitale inovatoare precum inteligența artificială, blockchain și analiza avansată a datelor poate contribui semnificativ la eficientizarea serviciilor publice, la reducerea birocrăției și la îmbunătățirea accesibilității pentru utilizatori. Cu toate acestea, procesul de transformare digitală implică numeroase provocări, cum ar fi infrastructura digitală insuficient dezvoltată, lipsa competențelor digitale în administrația publică și necesitatea unei colaborări eficiente între sectorul public și cel privat. Studiul subliniază importanța colaborării public-privat în proiectarea și implementarea unor soluții durabile care să răspundă nevoilor mediului de afaceri și să contribuie la dezvoltarea economică a țării. De asemenea, sunt propuse recomandări pentru îmbunătățirea infrastructurii digitale și a competențelor tehnologice în rândul angajaților din sectorul public, cu scopul de a asigura o integrare eficientă în economia digitală globală.

Cuvinte-cheie: transformare digitală, servicii publice, provocări tehnologice, mediu de afaceri, inovație, colaborare public-privat, infrastructură digitală

Coduri JEL: H83, O33, L86, M15

În redacția autorilor

Serviciul Editorial-Poligrafic
al Academiei de Studii Economice din Moldova
Chișinău, MD-2005, str.Bănulescu-Bodoni 59.
Tel.: 022-402-910
www.ase.md